

ONDERZOEK ROOFVOGELS EN UILEN IN HET
BOSGEBIED BUIKHEIDE - HALVE MIJL IN 1996

GEMEENTEN VESSEM EN VELDHOVEN

J. van Kessel en A. Vrijaldenhoven

Vogelwerkgroep de Kempen

1996

ONDERZOEK ROOFVOGELS EN UILEN IN HET
BOSGEBIED BUIKHEIDE - HALVE MIJL IN 1996

GEMEENTEN VESSEM EN VELDHOVEN

J. van Kessel en A. Vrijaldenhoven

Vogelwerkgroep de Kempen

1996

INHOUD

1. INLEIDING

1.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

2. WERKWIJZE

3. RESULTATEN

3.1 ROOFVOGELS EN UILEN ALS BROEDVOGEL

3.2 NESTONDERZOEK

3.3 SPORENONDERZOEK

3.3.1 PROOIRESTEN

3.3.2 ROOFVOGELVEREN

3.3.3 BRAAKBALLEN

3.3.4 GEVONDEN DODE ROOFVOGELS

3.4 OVERIGE BROEDVOGELS

3.4.1 BROEDVOGELS GROOT- EN KLEIN MEER

3.4.2 BROEDVOGELS RANDGEBIED

SAMENVATTING

LITERATUUR

1. INLEIDING

In 1995 is het gebied Buikheide-Halve Mijl door een aantal leden van de Vogelwerkgroep de Kempen onderzocht op de aanwezigheid van roofvogels (Kolsters, 1996). Tijdens dat onderzoek zijn de meeste bospercelen doorzocht en is veel informatie verzameld over broedlokaties van roofvogels.

Doel van dit onderzoek is om de ontwikkelingen van de roofvogels en uilen als broedvogels opnieuw te volgen. Een andere reden voor vervolgonderzoek is de conclusie dat in 1995 van de 2 paar Haviken er geen jongen zijn uitgevlogen; 1 nest met eieren was uitgehaald en 1 paar is mogelijk zelfs niet tot broeden gekomen!

Deze rapportage is gemaakt voor de gemeenten Vessem en Veldhoven, t.b.v. het nieuwe bestemmingsplan buitengebied Vessem en het landschapsbeleidsplan Veldhoven.

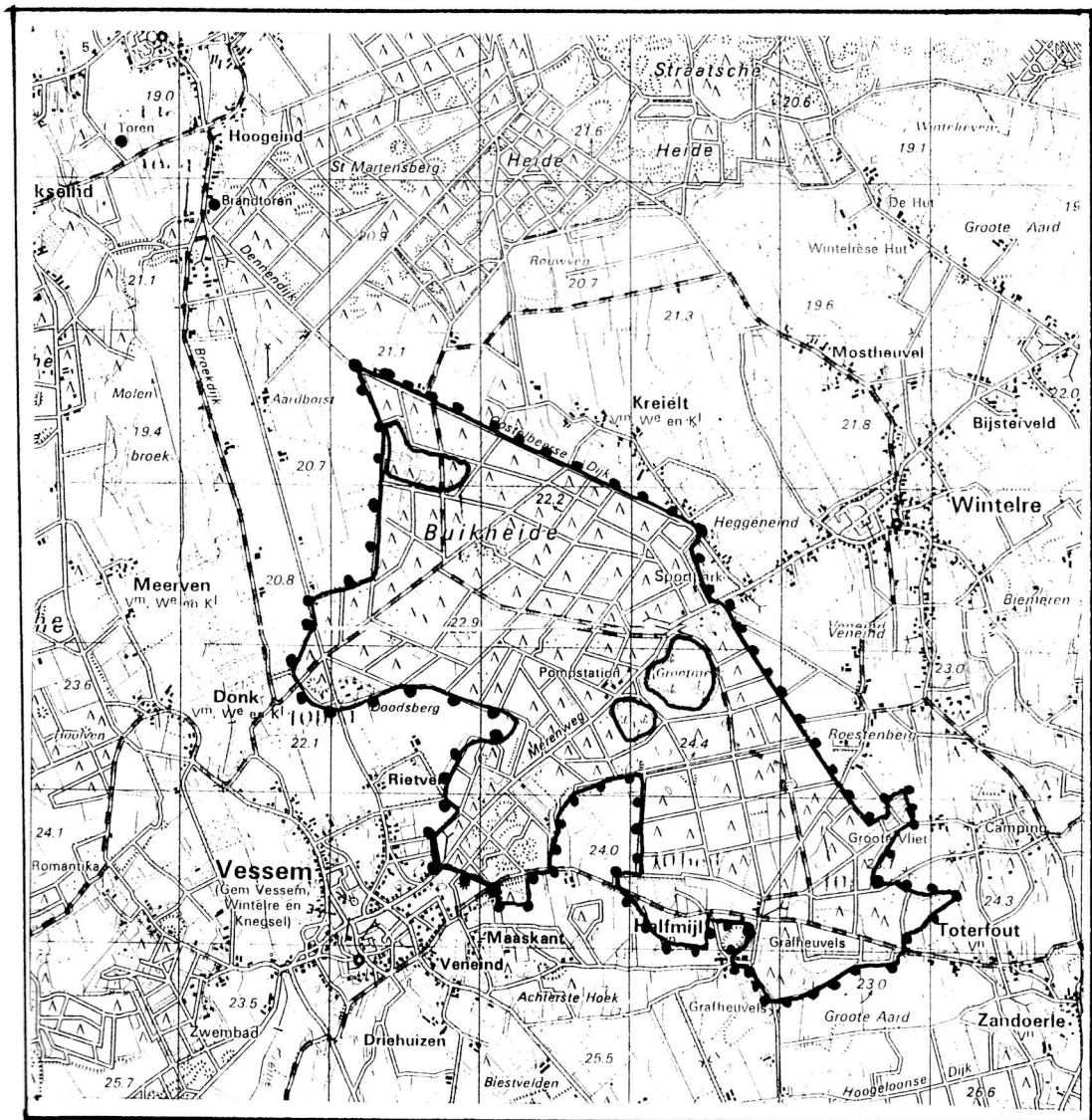
In hoofdstuk 1 wordt een gebiedsbeschrijving gegeven gevolgd door de werkwijze in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt per soort ingegaan op de resultaten van het roofvogelonderzoek, en vervolgens wordt ingegaan op gevonden prooiresten, veren en braakballen. Tenslotte worden een aantal andere broedvogelsoorten besproken.

Een bijzonder woord van dank aan Wim Deeben, Pieter Wouters, Jan Kolsters, Jan Wouters (ringwerk), Toos Deeben en Piet van Happen voor hun medewerking aan het veldwerk. Verder dank aan Jan van de Waardenburg, Rob Aarts, Ben en Truus Jacobs voor de aanvullende gegevens.

Tenslotte dank aan Hr.B.v.d.Bosch (gemeente Veldhoven), Hr.H. Hoppenbrouwers, Hr.E.v.Dooren (gemeente Vessem c.a.) en Hr. Aalderink (W.O.B.- Oost Brabant N.V.) voor de goede samenwerking.

Ligging van het gebied Buikheide - Halve Mijl

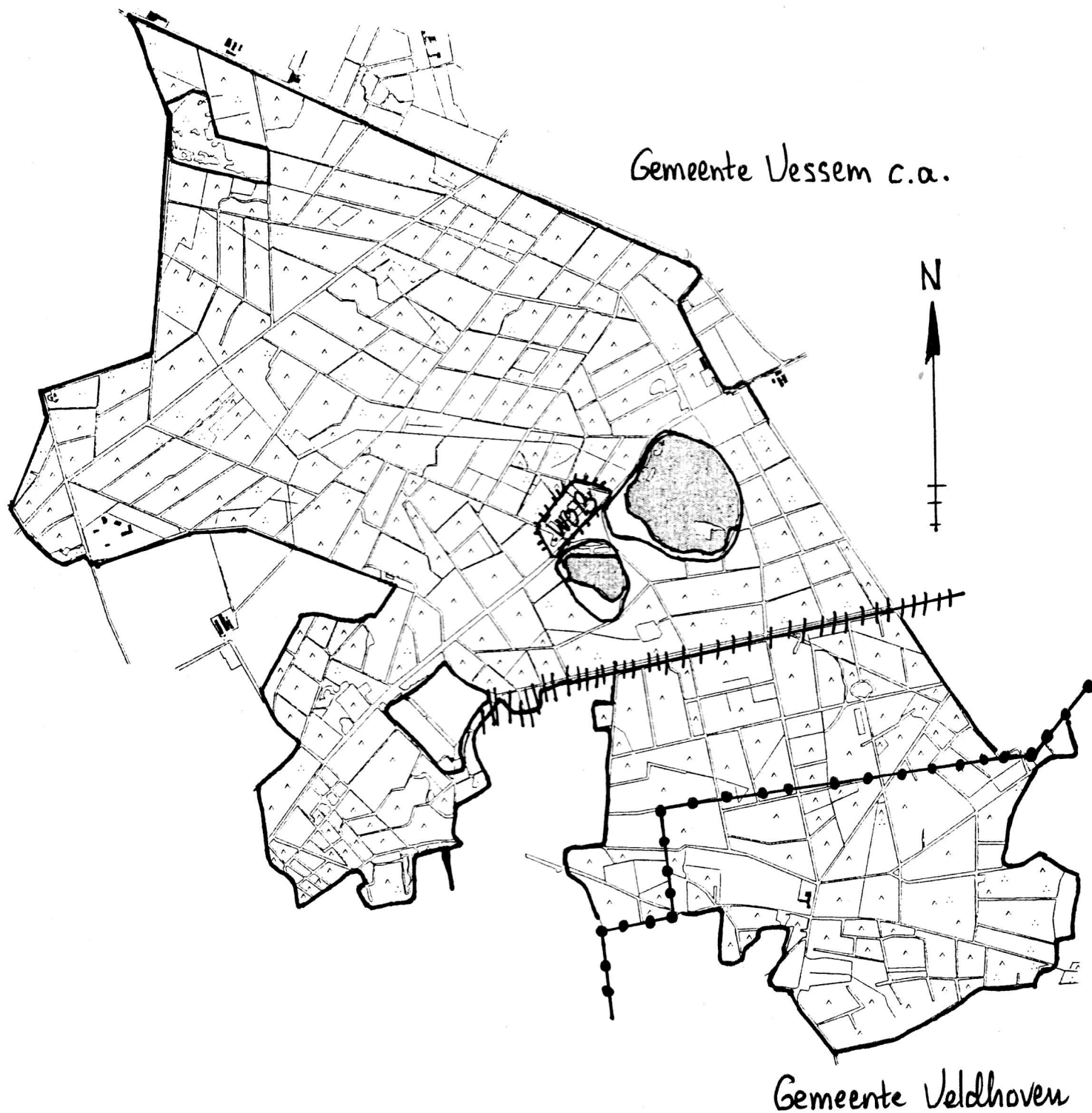
—●—●— = Begrenzing van het studiegebied

Werkgebied Buikheide - Halve Mijl

—●—●—● = Gemeentegrens

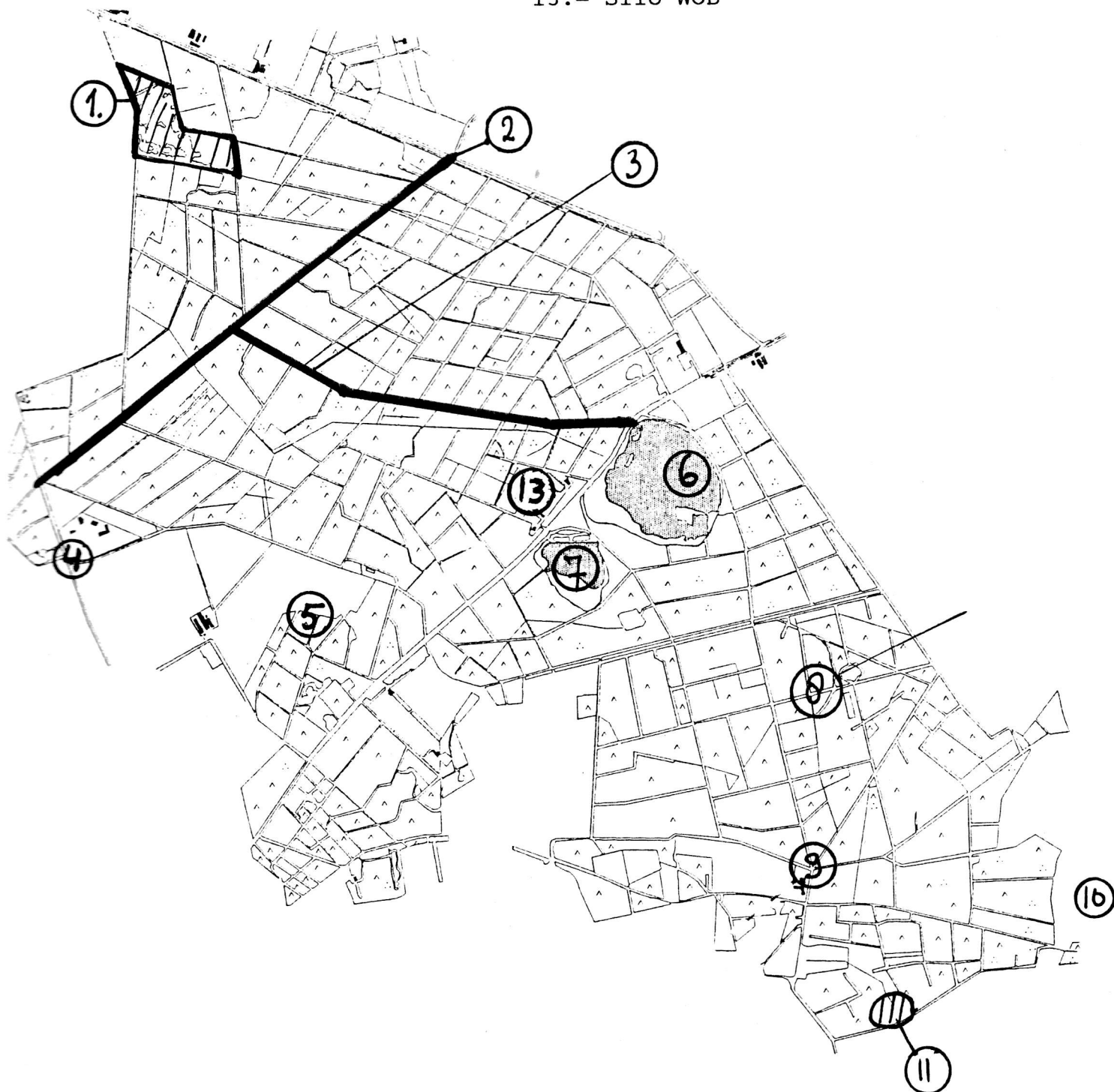
—||||— = eigendomsgrens noord is gemeente Vessem
eigendomsgrens zuid is gemeente Veldhoven

Topografie

- 1.= Leemskuilen
- 2.= Aardborst
- 3.= Ministerlaan
- 4.= Zendmasten
- 5.= Lokatie Jacobus Hoeve
- 6.= Grootmeer

- 7.= Kleinmeer
- 8.= Heuvelsven
- 9.= Vijfsprong
- 10.= Luizevenneke
- 11.= Moerkotven
- 12.= Post Molenvelden
- 13.= Silo WOB

2. WERKWIJZE

Het bosgebied Buikheide-Halve Mijl is regelmatig bezocht, waarbij routes werden gelopen of gefietst. In een aantal gevallen zijn percelen systematisch afgezocht in de randzone van het bosgebied. Daarnaast werden ook regelmatig vanaf uitkijkposten zicht-waarnemingen verzameld.

Tijdens het veldwerk is steeds per excursie de volgende informatie op veldkaarten ingetekend:

- waarnemingen roofvogels
- waarnemingen overige broedvogels (alleen kensoorten)
- waarnemingen van doortrekkers
- veren van roofvogels
- oude- en nieuwe nesten van roofvogels
- prooiresten van roofvogels
- braakballen van roofvogels en uilen
- uitwerpselen
- nestkontroles

Er zijn twee avondexcursies geweest voor het zoeken naar jonge Ransuilen, en met behulp van een cassette recorder is twee avonden op Nachtzwaluwen geïnventariseerd.

Via de gemeenten Veldhoven en Vessem is informatie verkregen over de voorkomende boomsoorten en ouderdom.

Alle roofvogelveren en onbekende veren van prooiresten werden steeds verzameld en vervoerd in een kunststof koker van het type Albert I-protó om beschadigingen te voorkomen. Het gevonden materiaal werd steeds voorzien van een sticker met lokatie en datum. In een later stadium zijn de kleine Buizerdveren niet meer verzameld omdat deze voor het onderzoek geen toegevoegde waarde hadden.

Vanaf de veldkaarten werd de informatie overgezet naar soortkaarten, en daarna werd per soort de informatie in de computer ingevoerd. Voordeel van deze methode is dat het vele administratieve werk geleidelijk wordt verdeeld. De gegevens zijn uitgewerkt volgens de richtlijnen van de SOVON Handleiding 1996.

De belangrijkste informatiebron voor de werkwijze en praktische tips was het zeer waardevolle werk van Rob Bijlsma (Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels, 1993).

Het zoeken naar roofvogels kon in een aantal gevallen gericht gebeuren omdat veel informatie uit 1995 op kaarten beschikbaar was uit het onderzoek van: J.Kolsters, P.Wouters, A.Vrijaldenhoven, G.Sanders, H.Bierens en T.Heijnen.

Beperkingen:

- Het was niet mogelijk om alle horsten te lokaliseren, het gebied is ook niet geheel systematisch onderzocht. Dat geldt zeker voor soorten als Buizerd, Sperwer en Torenvalk. Het zuidelijk deel is in het begin vaker bezocht dan het noordelijke deel waardoor een vertekend beeld ontstaat. Dit is mede veroorzaakt door nog onvoldoende ervaring met een aantal soorten.
- Niet alle overige broedvogelsoorten zijn volledig onderzocht omdat er geen vroege ochtend-excursies zijn geweest.
- Pas na 4 april zijn alle aantekeningen in het veld op kaart ingetekend. Uit de praktijk blijkt dat het zeer noodzakelijk is om echt alle aantekeningen per datum direct in het veld op de grote veldkaart in te tekenen. Dit is de enige manier om later bij het uitwerken van de gegevens te beschikken over betrouwbare informatie.
- Zichtwaarnemingen kunnen een waardevolle aanvulling zijn op broed-territoria, het tellen vanaf vaste punten levert veel informatie op. Het is wel vaak moeilijk om de waargenomen soorten steeds exact op de veldkaart in te tekenen, vanwege de soms zo grote afstanden. Vaste telpunten waren de Jacobus Hoeve ten noorden van het voetbalveld Vessem, en de Molenvelden voor het zuidelijke bosgebied Halve Mijl. Nadeel van zichtwaarnemingen is ook dat er altijd kans is op dubbeltellingen.
- Het zoeken en verzamelen van informatie van prooi-resten is niet altijd systematisch gebeurd.

De gebiedsdelen die in 1996 niet zijn onderzocht zijn op de volgende pagina gearceerd aangegeven.

Gebiedsdelen die in 1996 niet zijn onderzocht.

Op de volgende data is veldwerk verricht:

Datum	tijd	waarnemers
02-3-1996	10.00-13.30 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
16-3-1996	09.00-09.30 + 11.30-12.00 uur	W.Jacobs, J.v.Kessel
17-3-1996	10.30-12.30 uur	J.v.Kessel
17-3-1996	06.45-10.30 uur	A. Vrijaldenhoven, P.Wuijts, H.Fokkens
17-3-1996		R. Aarts (aanvullende info)
24-3-1996	10.00-12.30 uur	J.v.Kessel
30-3-1996	10.15-13.45 uur	J.v.Kessel
30-3-1996	16.30-19.00 uur	J.v.Kessel, J.v.d.Waardenburg
04-4-1996	19.00-20.30 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
06-4-1996	12.00-14.00 uur	J.v.Kessel
07-4-1996	09.30-12.15 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
11-4-1996	18.30-20.30 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
12-4-1996	17.15-19.00 uur	J.v.Kessel
13-4-1996	11.00-12.00 uur	J.v.Kessel
14-4-1996	10.00-13.00 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
14-4-1996	17.00-19.00 uur	J.v.Kessel, J.v.d.Waardenburg
16-4-1996	18.30-20.15 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
17-4-1996	16.15-17.15 uur	J.v.Kessel
20-4-1996	12.30-14.15 uur	J.v.Kessel
21-4-1996	10.00-12.15 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
24-4-1996	18.45-20.15 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
28-4-1996	10.00-13.00 uur	J.v.Kessel
30-4-1996	12.45-16.00 uur	J.v.Kessel
01-5-1996	18.45-20.15 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
05-5-1996	11.25-13.40 uur	J.v.Kessel
07-5-1996	18.30-20.00 uur	A. Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
12-5-1996	11.00-13.30 uur	A. Vrijaldenhoven, F.Vrijaldenhoven
14-5-1996	11.30-12.30 uur	J.v.d.Waardenburg, J.v.Kessel
17-5-1996	08.15-09.30 uur	P.Wouters, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
23-5-1996	18.30-21.15 uur	W.Deeben, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
26-5-1996	15.15-16.50 uur	W.Deeben
26-5-1996	11.45-12.55 uur	J.v.Kessel (zuidrand)
27-5-1996	08.00-10.40 uur	P.Wouters, J.Kolsters, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
30-5-1996	18.30-21.15 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
01-6-1996	07.30-08.55 uur	P.Wouters, J.Wouters, J.Kolsters, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
02-6-1996	11.05-14.25 uur	J.v.Kessel
04-6-1996	18.20-20.25 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
06-6-1996	08.30-09.35 uur	J.v.Kessel (zuid rand)
07-6-1996	10.55-11.55 uur	J.v.Kessel (zuid rand)
11-6-1996	18.30-20.10 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
13-6-1996	09.00-10.45 uur	W.Deeben
15-6-1996	09.15-13-40 uur	A.Vrijaldenhoven, W.Deeben, J.v.Kessel

Datum	tijd	waarnemers
17-6-1996	10.55-11.55 uur	J.v.Kessel (zuidrand)
17-6-1996	18.35-20.45 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
20-6-1996	13.00-15.30 uur	W.Deeben, T.Deeben
20-6-1996	18.50-21.10 uur	A.Vrijaldenhoven, W.Deeben, J.v.Kessel
21-6-1996	18.30-21.20 uur	W.Deeben, J.v.Kessel
24-6-1996	14.15-16.35 uur	J.v.Kessel
25-6-1996	19.10-22.15 uur	A.Vrijaldenhoven, W.Deeben, J.v.Kessel
27-6-1996	09.30-10.45 uur	W.Deeben
27-6-1996	19.30-23.30 uur	W.Deeben, P.Wouters, J.v.Kessel
28-6-1996	21.45-00.20 uur	A.Vrijaldenhoven, H.Biemans, W.Deeben, J.v.Kessel
30-6-1996	09.15-12.40 uur	W.Deeben, J.v.Kessel
01-7-1996	19.00-21.05 uur	W.Deeben, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
04-7-1996	18.40-21.20 uur	W.Deeben, J.v.Kessel
06-7-1996	17.15-18.30 uur	W.Deeben, T.Deeben
07-7-1996	09.35-11.50 uur	J.v.Kessel
11-7-1996	19.00-22.00 uur	P.Wouters, W.Deeben
12-7-1996	18.30-20.05 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
15-7-1996	08.45-11.50 uur	P.Wouters, J.Wouters, J.Kolsters, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
16-7-1996	13.00-13.30 uur	J.v.Kessel zuid
16-7-1996	14.30-16.15 uur	J.v.Kessel noord
16-7-1996	20.40-11.25 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
19-7-1996	10.10-14.25 uur	J.v.Kessel
21-7-1996	10.15-13.55 uur	J.v.Kessel (zuid)
22-7-1996	14.15-16.00 uur	W.Deeben, T.Deeben
22-7-1996	09.35-13.55 uur	J.v.Kessel
23-7-1996	09.30-12.30 uur	J.Kolsters, A.Vrijaldenhoven, W.Deeben, J.v.Kessel
26-7-1996	11.15-16.00 uur	A.Vrijaldenhoven, W.Deeben, J.v.Kessel
28-7-1996	11.30-14.05 uur	J.v.Kessel
29-7-1996	10.45-16.00 uur	P.v.Happen, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
31-7-1996	13.25-16.30 uur	J.v.Kessel
01-8-1996	14.05-15.45 uur	J.v.Kessel
03-8-1996	12.15-14.05 uur	J.v.Kessel
04-8-1996	10.45-15.10 uur	P.v.Happen, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
05-8-1996	10.55-14.45 uur	J.v.Kessel
05-8-1996	19.05-20.55 uur	W.Deeben, J.v.Kessel
07-8-1996	13.30-15.45 uur	J.v.Kessel
07-8-1996	18.40-20.45 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
08-8-1996	09.55-16.05 uur	J.v.Kessel
09-8-1996	11.10-16.45 uur	P.Wouters, J.v.Kessel
10-8-1996	10.00-12.30 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel

Datum	tijd	waarnemers
13-8-1996	19.10-21.10 uur	J.Kolsters, A.Vrijaldenhoven, W.Deeben, J.v.Kessel
17-8-1996	11.15-15.20 uur	J.v.Kessel
18-8-1996	08.15-13.20 uur	P.Wouters, J.Kolsters, P.v.Happen, A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
25-8-1996	10.05-12.30 uur	A.Vrijaldenhoven, F.Vrijaldenho- ven, J.v.Kessel
27-08-1996	18.30-20.00 uur	A.Vrijaldenhoven, J.v.Kessel
02-09-1996	18.20-20.05 uur	A.Vrijaldenhoven, F.Vrijaldenho- ven, J.v.Kessel

OVERZICHT VAN HET VELDWERK PER MAAND

maand aantal bezoeken

maart

zonsopgang	1
ochtend (overdag)	6
avond	1
nacht	-

april

zonsopgang	-
ochtend	8
avond	7
nacht	-

mei

zonsopgang	2
ochtend	5
avond	4
nacht	-

juni

zonsopgang	1
ochtend	10
avond	7
nacht	1

juli

zonsopgang	-
ochtend	13
avond	5
nacht	1

aug.

zonsopgang	-
ochtend	11
avond	4
nacht	-

Totaal aantal bezoeken: 87

3. RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de roofvogels per soort behandeld, daarna wordt ingegaan op het materiaal wat tijdens het veldwerk is verzameld in de vorm van prooiresten, veren en braakballen. Tenslotte wordt een beperkt aantal broedvogels als kensoorten behandeld evenals de broedvogels van de randgebieden.

Voor een aantal soorten is een onderscheid gemaakt tussen het vaststellen van alleen een territorium, en een broed-territorium met vondsten van nesten met eieren en jongen. Dit onderscheid is bewust gemaakt omdat in een aantal territoria geen nesten zijn gevonden, maar het aannemelijk is dat er toch 1 paar roofvogels heeft gezeten. In een aantal gevallen zoals bij de Buizerd en Sperwer, kunnen dit paren zijn geweest die alleen territoriaal gedrag vertoonden en dus niet tot eileg zijn overgegaan.

=====

RESULTATEN BOSGEBIED BUIKHEIDE - HALVE MIJL IN 1996

SOORT	AANTAL TERRITORIA	AANTAL NESTEN	AANTAL SUCCESVOL	AANTAL MISLUKT	BROEDSUCCES ONBEKEND
Havik	2	2	1	1	0
Sperwer	5	4	4	0	1
Buizerd	7	3	3	?	4
Wespendief	1	1	1	0	0
Boomvalk	1	1	1	0	0
Torenvalk	4	0	?	?	4
Ransuil	5-6	0	5-6	?	1
Bosuil	12-14	0	?	?	12-14

=====

De overig belangrijke broedvogel kensoorten zijn:
Boomleeuwerik, Geelgors, Zwarte specht, Groene specht, Grote bonte specht, Zomertortel, Koekoek, Kleine karekiet, Dodaars, Fuut, Sprinkhaanrietzanger en Waterral.

Belangrijke soorten van de randgebieden zijn:
Wulp, Grutto, Scholekster, Kievit, Patrijs, Gele kwikstaart, Roodborsttapuit, Grasmus, Veldleeuwerik, Havik, Torenvalk, Buizerd, Bosuil en Steenuil.

3.1 ROOFVOGELS EN UILEN ALS BROEDVOGEL

Havik

1995

In 1995 2 paar waarbij uit het horst van de Havik noord de eieren zijn uitgehaald en het broedsel is dus mislukt, van het zuidelijke paar werd geen bewoond horst gevonden (Kolsters, 1996).

1996

1 paar Buikheide noord:

2 maart 1 ex. Havik alarmerend ten N.O. van Douglas perceel.

14 april 1 onvolwassen vrouwtje vliegt van horst in een Lariks tussen een perceel Douglassen waar nog 3 andere Havikhorsten zitten, wat veertjes op nest zichtbaar(prooi?).

Tussen 14 april en 7 mei div. prooien in de omgeving van de nestboom gevonden.

7 mei Bij de nestboom en omgeving geen sporen meer van nieuwe prooien!

17 mei Opnieuw geen nieuwe prooiresten gevonden daarom een controle van het horst door P.Wouters!
Resultaat: 2 eieren + 1 ei schaal + eischaal onder de nestboom; nest en eieren nat en koud!!

1 ei was onbevrukt, ander ei zat een dood volgroeid jong (minder dan 1 week voor uitkomen). De boom was verder nog niet beklommen en er werden geen sporen van hagel o.i.d. gevonden. Conclusie: broedsel is dus mislukt, oorzaak onbekend.

19 juli 1 ex. zendmasten richting bos en 1 ex. onv. in bos (betreft waarschijnlijk hetzelfde ex.).

26 juli 1 onv. ex. vloog vanuit middengebied richting Douglasperceel.

29 juli 1 onv. ex. juist ten zuiden van de Leemskuilen.

4 aug. 4 ex. omgeving Ministerlaan, mogelijk dat deze exemplaren afkomstig zijn van de Oostelbeerse Heide.

8 aug. 1 volwassen exemplaar t.h.v. de Jacobus hoeve.

18 aug. 1 ex. noord-oost wordt achtervolgd door een Torenvalk. 1 ex. vanaf zendmasten richting zuid-oost.

Het is opvallend dat dit territoria in 1996 werd bezet door een mannetje en een onvolwassen vrouwtje Havik. Dit wijst erop dat dit territoria dus is overgenomen van een volwassen vrouwtje dat dus is verdwenen! Toch blijkt dat zeker 1 ex. (mogelijk 2 ex.) zeker tot eind juli nog steeds in dit gebied verblijven.

1996 Havik zuid

1 paar Buikheide zuid (Halve Mijl):

- 2 maart 1 paar alarmerend boven horst perceel
12 maart 1 ex.
16 maart 1 ex. alarmerend
17 maart 1 ex. alarmerend
24 maart 1 ex. alarmerend
7 april 2 keer alarmerend en horst gevonden in een Grove den.
12 april 1 ex. alarmerend en jagend vanaf Kleinmeer Z.W.
richting zuid.
13 april 1 ex. alarmerend vliegt vrij gericht naar het bos
met de horst.
14 april 1 ex. alarmerend en 1 vrouwtje hoog vliegend boven
perceel vijfsprong N.W..
16 april Op horst veertjes zichtbaar.
20 april 1 paar vliegend van horst perceel duikend en cirke-
lend naar percelen rondom Moerkotven.
21 april Onder horst-boom nog steeds geen poepspetters, wel
meer veertjes op de nestrand.
28 april 1 paar
1 mei Vrij veel pluïs op nest rand en 1 rui-veer gevonden,
nog geen poepspetters onder de boom.
7 mei Veel pluïs en verse takjes op de horst, en pluïs
onder de nestboom.
17 mei Horst gecontroleerd: 1 vrouwtje op nest met 2 onv.
jongen (4-5 dagen oud) en 1 ei.
23 mei Voor de eerste keer poepspetters onder de horstboom
en 1 braakbal, en enkele verse takjes onder de boom.
30 mei De bomen in het bos zijn voor een groot gedeelte
gesmet. De ambtenaar bosbouw van de gemeente hierover
geinformeerd: hij zal de bosarbeider informeren en
voorlopig zal in dit perceel niet worden gewerkt! Dit
is dus een mooi voorbeeld dat goed overleg steeds
belangrijk is.
Onder horstboom 3 tot 3,5 meter poepspetters.
1 juni 1 volwassen vrouwtje op nest 2 onv. jongen (1 vrouw
tje en 1 mannetje), deze zijn geringd door J.Wouters.
Poepspetters: 4 meter.
11 juni 1 volwassen vrouwtje boven bos, 2 jongen op de nest
in goede conditie. Poepspetters max. 5 meter.
25 juni De jongen zijn uitgevlogen veel pluïs rond nest en 12
veren van een ad. ex. gevonden.
7 juli 1 onv. ex. ten N.W. van vijfsprong.
19 juli 1 onv. ex. ten N.N.W. van de vijfsprong.
22 juli 1 ad. ex. in perceel ten oosten van de horst.
1 aug. 2 onv. ex. waarvan 1 ex. niet zo schuw maar wel zeer
fel alarmerend.

Het is opvallend dat adulte en onv. ex. tot zeker eind juli in
de omgeving van het horst perceel verblijven.

Havik zuid: jongen geringd op 1 juni 1996

ringnummer	gewicht	vleugellengte	geslacht
7041609	730 gram	138 mm	vrouwtje
6071623	485 gram	116 mm	mannetje

Uit het veldwerk is gebleken dat vooral de periode van eind febr. tot begin april, een zeer belangrijke periode is voor het lokaliseren van alle paren Haviken, omdat ze na deze periode vrijwel niet meer roepen. Daarnaast is het zinvol gebleken om alle prooiresten in te tekenen en steeds de afstand van de poepspetters rond de horstboom te noteren.

HAVIK

— = territorium met nest en jongen

++ = territorium met nest en eieren(mislukt)

Sperwer

In 1995 zijn 3 broedparen vastgesteld (Kolsters, 1996).

In 1996 waarschijnlijk 4-5 paar. Er zijn op 7 verschillende plaatsen veren aangetroffen, en in totaal werden 4 bewoonde nesten gevonden.

Kleinmeer noord west (WOB):

- 28 april 1 ex.
- 27 mei 1 ex. alarmerend.
- 27 juni 1 vrouwtje fel alarmerend, en nest gevonden.
- 1 juli 4 onv. ex. vliegen van nest.
- 16 juli 1 vrouwtje boven bos.
- 19 juli 1 mannetje boven bos.
- 22 juli 1 onv. ex. alarmerend in bos waar nest heeft gezeten.
1 mannetje jagend langs bosrand ten N.W. van nest-perceel.
- 23 juli 1 paar boven perceel in balts vlucht.

Groot Meer zuid-oost:

- 21 april 1 ex. Kleinmeer zuid.
- 28 april 1 ex. Kleinmeer zuid-west.
- 20 juni 1 ex. alarmerend Grootmeer ZO.
- 27 juni 1 ex. fel alarmerend Grootmeer ZO.
- 16 juli 1 vrouwtje boven bos ten zuiden van Kleinmeer, ook werden hier een aantal prooien gevonden.
- 28 juli 2 ex. fel alarmerend Grootmeer ZO.
- 31 juli 2 ex. alarmerend, 1 vrouwtje alarmerend boven bos Grootmeer ZO.
- 1 aug. 1 ex. alarmerend Grootmeer ZO.
- 5 aug. De 2 percelen Grootmeer ZO. geheel afgezocht maar geen nest gevonden. Wel een oud nest gevonden.
- 18 aug. 1 ex. achtervolgt een Buizerd.

Mogelijk dat dit paar Sperwers niet tot broeden is gekomen, dus alleen territoriaal gedrag heeft vertoond. Ook is het mogelijk dat dit paar juist buiten deze percelen heeft gebroed? Ook is het vreemd dat rui-veren op 2 verschillende plaatsen zijn gevonden op 500-600 meter van elkaar.

Vijfsprong noord:

- 28 april 1 vrouwtje N.O.
- 21 juni 2 keer 1 ex. alarmerend.
- 5 aug. 1 mannetje Vijfsprong noord boven bos cirkelend.
- 7 aug. Nest gevonden ten noorden van de Vijfsprong 1 ex. vliegt van de nest in een Corsicaanse den.
Maximaal 4 meter poepspetters vanaf boom
Onder nest 6 borstveren van Sperwer, op zandpad
1 veertje en in de boom onder de nest hing 1 Sperwer-veertje. In nest 3 resten van Houtduif, waarvan 1 prooi nog vers met bloed en deze had veel graankorrels in de krop. In de omgeving van de nest ook op

div. plaatsen nog poepspetters.

Rond de nest nog veel kleine veertjes van Houtduiven.
Nest grootte: 20 cm. bij 12 cm. Gemaakt van erg grof materiaal, is bijna geheel vlak met een kleine laagte, deze laagte en ook de rand was totaal gevuld met poep. Het is duidelijk dat de jongen inmiddels zijn uitgevlogen.

- 13 aug. Percelen gecontroleerd: 2 handpennen gevonden, in nest perceel en zuidelijke perceel veel poepspetters overal verspreid waarschijnlijk dat aantal jongen nog tijdelijk in de omgeving van de nest zijn verbleven.

Het is opvallend dat de nest van deze Sperwer niet in het perceel was waar alle rui-veren en prooiresten zijn gevonden. Dat is ook de reden dat dit nest pas in augustus werd ontdekt.

Vijfsprong zuid-oost:

- 7 juli 1 ex. richting N.O. vliegend.
11 juli 1 ex. en nest gevonden met 3 onv. vrouwtjes en 1 onv. mannetje in perceel "Vijfsprong Z.O."
15 juli 1 ad. ex. alarmerend en 4 ex. op nest, deze zijn al te groot om nog te ringen.
22 juli 1 mannetje boven bos.
1 aug. 1 vrouwtje jagend boven Vijfsprong Z.O. en Boomvalk perceel. 1 ex. alarmerend in de buurt van het nest.
5 aug. In nest-perceel 1 vrouwtje alarmerend.
7 aug. 2 ex. alarmerend in nest perceel.
Later 2 ex. alarmerend ten N.W. van de vijfsprong
misschien behoren deze bij de lokatie Vijfsprong N.O.?

Moerkotven oost:

- 26 mei 1 paar boven bos.
6 juni 1 mannetje.
7 juni 1 paar.
17 juni 1 ex. alarmerend.
7 juli 1 mannetje duikend richting Moerkotven.
5 juli 1 vrouwtje kort boven bos oost.
19 juli 1 mannetje Moerkotven boven bos.
21 juli 1 vrouwtje rand Douglasperceel ten N.W. van het Moerkotven.
28 juli 1 mannetje west van Moerkotven.
Ook bij deze lokatie is geen nest en geen rui-veren gevonden, wel div. prooiresten. Mogelijk dat deze lokatie tot het territorium Vijfsprong Z.O. behoort, hoewel de afstand tussen beide lokaties ongeveer 500 meter is.

Ministerlaan:

- 15 juni Nest gevonden en alarmerend vrouwtje, ook werden een aantal rui-veren verzameld.
Perceel ten zuiden van Leemskuilen ook 3 rui-veren verzameld en aantal prooiresten gevonden. De afstand tussen beide lokaties is ongeveer 600-700 meter, dus mogelijk behoort de Leemskuilen tot het territorium

- van de Sperwer "Ministerlaan".
- 30 juni Ministerlaan oost: Een aantal prooiresten gevonden. Verder diverse percelen gecontroleerd, hoewel hier geschikte percelen liggen werd er verder niets gevonden. Afstand tussen de lokaties Ministerlaan en Ministerlaan-oost is ongeveer 500 meter.
- 4 juli vrouwtje fel alarmerend veel poepspetters onder boom, veel dons op nest.
- 15 juli 1 vrouwtje boven gedeelte Ministerlaan oost.
- 16 juli 1 paar vliegend boven gedeelte Ministerlaan oost.
- 19 juli 1 vrouwtje boven bos en 2 ex. alarmerend in het bos. Nest lijkt leeg te zijn, jongen dus uitgevlogen. 1 vrouwtje ten zuiden van de Leemskuilen.
- 22 juli 1 ad. vrouwtje fel alarmerend en 2 mogelijk 3 onv. ex. in perceel roepend. 1 mannetje jagend ten ZW van nest perceel.
- 23 juli 2 onv. ex. Sperwers alarmerend in omgeving horst. Ondanks controle percelen toch opvallend weinig prooiresten gevonden.
- 29 juli 2 onv. ex. Sperwers alarmerend in nest perceel. 1 vrouwtje ten zuiden van Leemskuilen.
- 9 aug. Bij de wildakker aan de zuidzijde enkele oude Sperwer nesten gevonden.
- 18 aug. Controle nest in Douglas, hoogte nest: 10 meter, totale hoogte boom: 16 meter. 1 ex. Laatvlieger (vleermuis) dood met enkele Sperwerbraakballen, vlakbij horst.
- 25 aug. 1 paar cirkelend boven bos.

Waarschijnlijk zijn niet alle paren Sperwers tot broeden gekomen, terwijl deze wel territoriaal gedrag vertoonden (alarmeren) zoals bij de lokatie Grootmeer zuid-west. Ook zijn er lokaties waar wel ruiveren worden gevonden maar waar verder niets wordt gevonden zoals bij de lokaties Leemskuilen en Kleinmeer zuid.

Opmerkelijk is ook dat niet alle Sperwers steeds opnieuw alarmeren. Verder is het opvallend dat bij de verschillende bezoeken, je niet altijd steeds opnieuw ruiveren en prooiresten vindt in de buurt van de nest. Ook blijkt dat de oude territoria toch jaarlijks moeten worden gecontroleerd, zeker in de buurt van de nest van het voorgaande jaar. Onvolwassen exemplaren blijven nog een tijd in de buurt van de nest en blijven alarmeren. Verder blijkt dat sommige Sperwers juist buiten het gebied broeden waar je gedurende de broedtijd de vele ruiveren en prooiresten hebt gevonden.

SPERWER

— = territorium met nest en jongen

+++ = territorium zonder nest of jongen

Buizerd

In 1995 zijn 4 nesten gevonden, dus zeker 4 paar maar gezien het aantal waarnemingen zouden er mogelijk 6-7 paar kunnen zijn (Kolsters, 1996). Van de 4 bewoonde nesten zijn er zeker 2 broedsels mislukt en de oorzaak is onbekend (Kolsters, 1996).

In 1996 zijn veel waarnemingen verzameld en zijn totaal 3 bewoonde nesten gevonden. Nadeel van de zichtwaarnemingen is dat er per ongeluk dubbeltellingen op de kaarten worden meegenomen. Het is duidelijk dat zeker niet alle bewoonde nesten zijn gevonden. De Buizerd kan een erg lastige soort zijn voor het vinden van nesten (Bijlsma, 1993). Er zijn slechts 3 horsten met jongen gevonden waarvan 2 horsten die ook in 1995 waren gebruikt. Totaal werden 7 territoria vastgesteld aan de hand van waarnemingen.

Groot Meer noord:

30 maart 2 ex.
6 april 2 ex.
5 mei 2 ex.
30 mei 1 ad. ex. vliegt van horst fel alarmerend.
1 juni horst in Grove den op 14 meter hoogte met 2 jongen (geringd door J.Wouters). Poepspetters op 4,5-5 meter. en 1 ex. adulte Buizerd.
15 juni 1 ex.
25 juni 1 ex. alarmerend en 1 volgroeid onv. ex. op de horst, andere ex. waarschijnlijk al uitgevlogen.
30 juni 2 ex.
7 juli 6 ex.
15 juli 1 ex.
19 juli 5 ex.
29 juli 4 ex.
31 juli 2 ex.
3 aug. 1 ex.
4 aug. 3 ex.
8 aug. 3 ex.

Leemskuilen zuid:

2 juni 2 ex.
4 juni 2 ex.
15 juni horst gevonden in Grove den met minimaal 3 grote jongen.
25 juni 1 ad. en minimaal 2 onv. exemplaren vliegen van de horst fel alarmerend. 10 braakballen verzameld.
8 juli 2 ex.
15 juli 2 ex.
16 juli 3 ex.
19 juli 4 ex.
22 juli 4 ex.
29 juli 3 ex.
8 aug. 4 ex.

Jacobus Hoeve noord:

21 april 2 ex.
1 mei 1 ex.
2 juni 1 ex.
15 juni horst gevonden in Grove den met minimaal 3 grote jongen 1 ad. ex. alarmerend. Poepspetters 6 meter.
25 juni horst controle: 1 onv. lijkt dood op de nest te liggen! 1 ex. adult.
27 juni horst controle: inderdaad 1 ex. onv. dood op de nest en 1 ad. ex. alarmerend. De boom was niet beschadigd of beklommen, geen sporen van hagel. Exemplaar nader bekeken en het zag er mooi en gaaf uit, maar zat al vol met maden. Daardoor was opsturen voor nader onderzoek niet zinvol. Conclusie: waarschijnlijk natuurlijke dood. Dit dode exemplaar is in een droge sloot gelegd en afgedekt met een laag bladeren.
15 juli 2 ex.
16 juli 2 ex.
19 juli 4 ex.
22 juli 5 ex.
26 juli 3 ex. geen activiteiten meer bij de horstboom. De dode Buizerd gecontroleerd: na ongeveer 4 weken was er vrijwel niets meer over, schedel en div. botten nog zichtbaar en wat restanten van de vleugels.
29 juli 3 ex.
3 aug. 5 ex.
4 aug. 5 ex.
5 aug. 1 ex.

Groot Meer zuid-oost:

Diverse waarnemingen en alarmerende exemplaren echter geen nestvondst, mogelijk alleen territoriaal gedrag?
Bomen met horsten in het perceel waar in 1995 de soort nog broedde zijn helaas in de winter 95-96 (deels) gerooid. In de percelen daarnaast zijn nog 2 geschikte horsten aanwezig, deze zijn echter in 1996 niet gebruikt geweest. In deze percelen zijn wel opvallend veel Buizerdveren gevonden. Dit is opmerkelijk omdat
bij de andere Buizerd nesten vrijwel geen veren zijn gevonden!
Bij het Heuvelsven werd enkele keren een alarmerende Buizerd bij een nest gezien zonder dat het nest werd bewoond.

30 maart 2 ex.
6 april 3 ex.
14 april 2 ex.
20 april 2 ex.
21 april 2 ex.
28 april 1 ex.
30 april 4 ex.
2 juni 4 ex. alarmerend
4 juni 3 ex. alarmerend
20 juni 12 veren gevonden en 2 ex. fel alarmerend.
21 juni 4 veren gevonden.
24 juni 1 ex. alarmerend.
3 juli 1 ex.
7 juli 3 ex.

13 juli	4 ex.
19 juli	3 ex.
21 juli	3 ex.
23 juli	1 ex.
28 juli	4 ex.
3 aug.	1 ex.
7 aug.	1 ex.

Vijfsprong oost met omgeving Moerkotven:

Diverse waarnemingen echter geen nestvondst, mogelijk alleen territoriaal gedrag?

24 maart	1 ex.
30 maart	2 ex.
6 april	1 ex.
20 april	1 ex.
21 april	1 ex.
28 april	1 ex.
30 april	1 ex.
27 mei	2 veren
11 juni	1 ex.
4 juli	1 veer
7 juli	3 ex.
15 juli	4 ex. en 2 ex.
21 juli	2 ex.
1 aug.	1 ex. bijna wit.
3 aug.	1 ex.

Omgeving Klein Meer zuid-west:

Diverse waarnemingen echter geen nestvondst, mogelijk alleen territoriaal gedrag?

24 maart	1 ex.
6 april	1 ex.
7 april	1 ex.
12 april	1 ex.
13 april	1 ex.
20 april	1 ex.
21 april	1 ex.
28 april	1 ex.
5 mei	1 ex.
23 mei	2 ex.
1 juni	1 ex.
2 juni	1 ex.
24 juni	1 ex. fel alarmerend
7 juli	2 ex.
15 juli	3 ex.
16 juli	2 ex.
19 juli	4 ex.
22 juli	1 ex.
26 juli	6 ex.

Omgeving Vijfsprong west en Kleinmeer zuid:
Diverse waarnemingen echter geen nestvonst, mogelijk alleen territoriaal gedrag?

24 maart 1 ex.
6 april 2 ex.
7 april 1 ex.
13 april 1 ex.
14 april 1 ex.
20 april 1 ex.
21 april 2 ex.
28 april 2 ex.
30 april 1 ex.
2 juni 1 ex.
15 juli 2 ex.
22 juli 1 ex.

Buizerd jongen Grootmeer noord geringd op 1 juni 1996

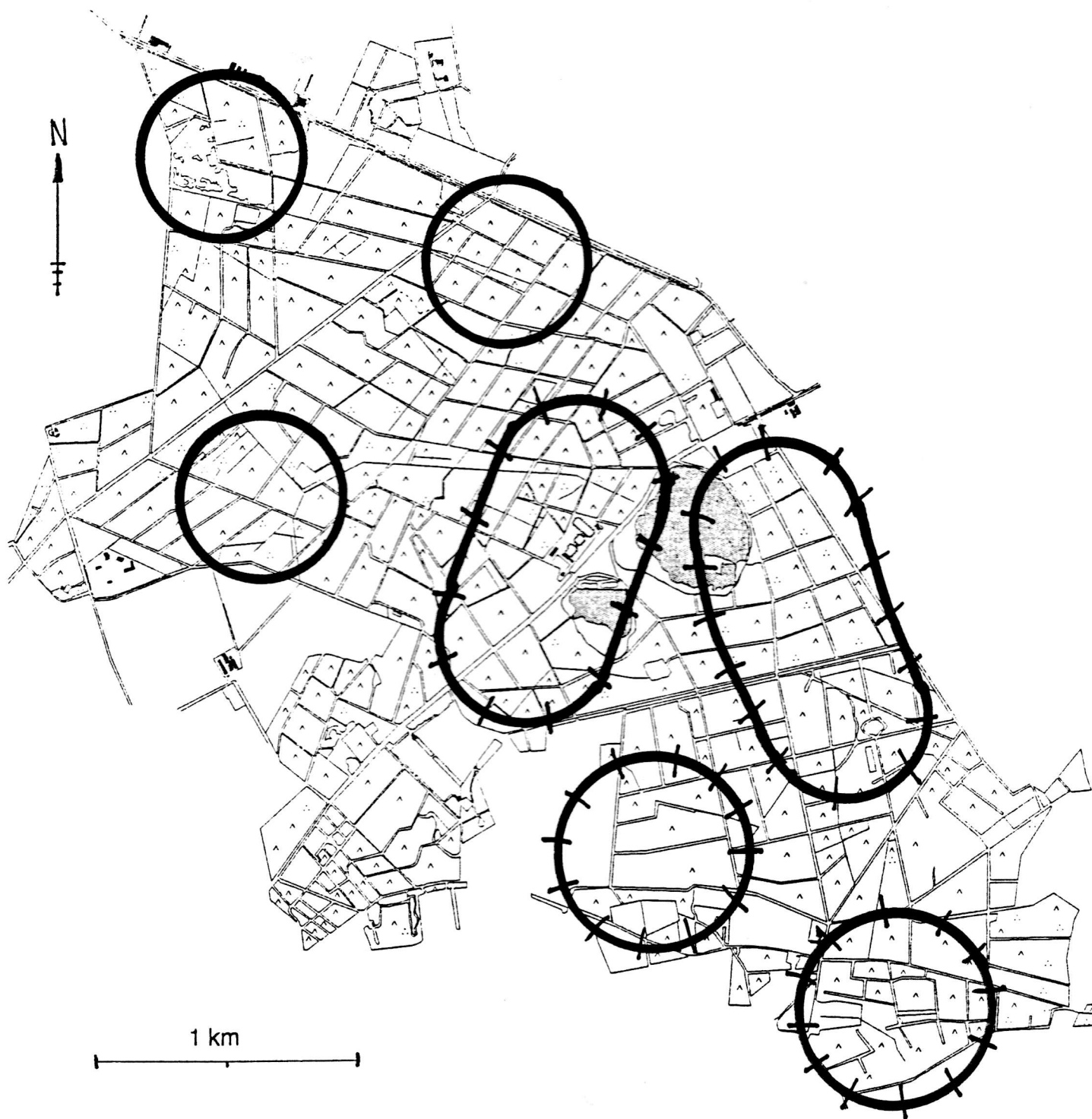
ringnummer	gewicht	vleugellengte	kleur
6071624	435 gram	110 mm	grijs
6071625	410 gram	100 mm	wit

Er zijn ook veel losse waarnemingen verzameld, er zullen ongetwijfeld broedvogels zijn waargenomen, maar daarnaast ook doortrekkers en zeker enkele paren of solitaire exemplaren die alleen territoriaal gedrag vertonen maar niet echt tot broeden zijn overgegaan (Bijlsma, 1993). Daarnaast kunnen ook 1 of 2 nesten zijn gemist.

BUIZERD

— = territorium met nest en jongen

+++ = territorium zonder nest

Wespendief

1995

In 1995 mogelijk 1 ex. waargenomen op grote afstand
(Kolsters, 1996) vanaf de silo W.O.B..

1996

Kleinmeer noord-west:

- 15 juli 1 ex. Laag vliegend vanaf WOB west na een kleine flauwe bocht recht naar het midden gebied. Zeer opvallend was de kleine kop omhoog stekend en de lange staart.
- 16 juli 1 ex. Laag vliegend over de bossen ter hoogte van het middengebied: .. even omhoog vliegend .. bleef even stil hangen in de lucht .. en flapperde met zijn vleugels (vlinderen).. een duik en de Wespendief verdween weer snel in het bos.
- 3 aug. 1 ex. Vanaf Z.W. zeer hoog cirkelend afdalend naar midden gedeelte van het bos.
1 ex. Vanaf Z.W. hoog vliegend richting N.N.O. en toen met een boog ook weer naar het midden gedeelte van het bos.
- 4 aug. Vanaf open plek na 2,5 uur posten alleen 2 keer een "fluitend" geluid gehoord aan N.W. zijde.
- 5 aug. Vanaf open plek na 3,5 uur posten alleen 3 keer een "fluitend" geluid gehoord aan de N.W. zijde.
- 8 aug. 1 ex. Heel even duidelijk en fraai vlinderend vlak boven het bos, verdwijnt weer in het bos om 12.35 uur (met een "fluitend" geluid).
2 ex. Om 13.25 uur komen aanvliegen, 1 ex. met prooi vliegt in een rechte lijn het bos in. Ook nu weer heel even een typisch "fluitend" geluid. Het andere exemplaar vliegt een stukje mee in de lucht en vertrekt vervolgens weer in een grote bocht de lucht in (omhoog schroevend), kort daarna is ook hij weer verdwenen.
1 ex. veel bruin bovenzijde (vrouwtje) en 1 ex. had veel wit en grote zwarte vlekken op de ondervleugel en een donkere bandering aan de basis van de vleugelrand, brede zwarte bandering op staarteinde (mannetje).
- 9 aug. Alle waarnemingen van exemplaren op een kaart ingetekend met alle richtingen en vliegbewegingen. Hieruit ontstond een klein aandachtsgebied van omstreeks 600-

700 meter doorsnede. Daarnaast is een kaart gemaakt waarin de ouderdom van alle percelen met bomen in middengebied waren aangegeven. Voor de Wespendief zijn n.l. alleen de percelen van 40 jaar en ouder, en dan in het bijzonder Douglas en Fijnspar het meest interessant (Bijlsma, 1993). Het geluid van de Wespendief vanaf een cassette band voor de eerste keer kunnen beluisteren. Dit roepen van de adulte vogels was direct herkenbaar zoals dat eerder is omschreven als "fluitend" geluid.

Met deze basiskennis zijn we gericht gaan zoeken. De oude Lariks en Corsicaanse dennen hebben we bewust vergeten! We zijn naar een fraai Douglasperceel gegaan, en na 15 minuten als resultaat een grote nest met 2 onv. exemplaren in goede conditie in een Douglas. Onder de nestboom geen poepspetters zichtbaar, alleen twee kleine stukjes grijze niet opvallende wespenraat.

Het is een bijzondere ervaring dat hier totaal geen opvallende sporen zichtbaar waren. Een aantal meters van de nestboom wel enkele kleine takjes van de Amerikaanse eik. Vanaf de grond was met moeite te zien dat er op de rand van de nest wat dode bladeren van de Amerikaanse eik lagen!

- Nest: basis grove takkenwerk, randen in binnendeelte geheel gevuld met loofhout. Met name Amerikaanse eik, Berk en in mindere mate Douglas. Dit pakket loofhout was ongeveer 10 cm dik! Ook in de nest geen poep zichtbaar wel wat wespenraten. Onder het nest waren enkele witte donsveertjes in de takken zichtbaar.
- Wespenraten: Totaal 6 stukjes, de meeste stukjes waren grijs van kleur en twee stukjes waren geel-bruin van kleur.
- Een eindje van het nest af werden nog twee kleine veertjes van de Wespendief gevonden (geel-bruin).
- Ook werden twee rui-veren en enkele borstveertjes van een Sperwer gevonden, en twee Buizerdveren.
- Omdat de jongen al groot waren kon van slechts 1 exemplaar de vleugellengte worden gemeten. Vleugellengte: 287 mm, volgens de tabel van Bijlsma (1993) zou deze daarom ongeveer 36 dagen oud zijn. Opvallend was verder dat deze 2 jongen Wespendieven totaal geen geluid maakte.

10 aug. Korte controle: Vanaf een grote afstand een keer het "fluitend" geluid van een adult exemplaar gehoord. Onder het nest een vers klein stukje geel-bruin wespenraat met nog enkele levende larven erin (kleine vuil witte larven), en 1 vers stukje grijs wespenraat. Ook werd 1 klein veertje van de Wespendief gevonden.

11 aug. Korte controle: onder de nestboom 1 ex. Bruine kikker waarvan alleen nog de kop en poten heel en herkenbaar waren.

Waspenderf

Bulkeide 9-8-1996 & 18-8'96

N. van Klein Heer-Vessem

(ook enkele Wespennesten)

- 17 aug. Middengebied 11.30-14.05 uur : slechts een keer 2 ex. gezien, cirkelend en duikend en een keer vlinderend. Na enkele minuten vliegt een exemplaar richting horst perceel en ander exemplaar vliegt weg richting oost. Jacobus Hoeve oost: 1 onvolwassen exemplaar zit graven in een diepe sloot, op ongeveer 10 meter afstand gezien. Hij vloog zonder geluid te maken weer rustig weg. Opvallend waren de div. donkere banden op de staart en gele kleur boven de snavel, het lichaam had een bruin vlekkelig patroon. Ook de kleine slanke kop was opvallend, dit exemplaar leek erg veel op een jonge Buizerd. In de 1,5 meter diepe sloot waren duidelijk verse graafsporen zichtbaar met daarbij een klein gat. Verder was hier niets aan te zien. Na 2,5 uur nogmaals gecontroleerd, toen vlogen er diverse Wespen rond het gegraven kleine gat. Zuiden van het Kleinmeer: een rond stuk wespenraat gevonden bij een uitgegraven kleine wespennest aan de rand van een Douglasperceel. In het uitgegraven gat zat aan een wand nog een gedeelte van de oorspronkelijke wespenraat.
- 18 aug. Nestcontrole: jongen zijn uitgevlogen. 1 ex. vermoedelijk een onvolwassen exemplaar vloog weg, deze zat ongeveer 7 meter van de horstboom verwijderd. Onder die boom wel poepspetters zichtbaar. Horst in een Douglas, hoogte horst: 15,5 meter, hoogte boom 20,5 meter. Nest is ook vorig jaar gebruikt geweest door een Wespensdief omdat in de oude onderste takken ook resten van wespenraten en loofhout nog aanwezig waren. Doorsnede nest: 70 cm. De positie van nest t.o.v. de boom was zuid-oost. De eerste 2 meter onder het nest geen sporen van poepspetters, daarna tot 5 meter onder het nest wel veel sporen van poepspetters. Aan een zijde onder de horstboom ook poepspetters waarschijnlijk van een takkeling. Er werden 4 kleine veertjes gevonden. Onder de nest boom een klein stukje wespenraat. Het hout op het nest bestond uit Douglas en zachte berk (vers), verder loof van Amerikaanse eik, Berk en Douglas. Dit nest zat 46 meter verwijderd van een Sperwernest dat ook in 1996 was bezet. 09.50 uur Vanaf silo WOB 1 adulte vrouwtje gaat even in boom zitten ten noord-westen van het WOB terrein en vliegt dan in zuidelijke richting verder. 10.00 uur 1 ex. onvolwassen gaat in boomtop zitten ten noorden van WOB terrein. Heeft een lichte kop, naar achteren toe donkerder, een lichte washuid en donkere iris. 11.55 uur Vanaf Jacobus Hoeve: 1 ex. onvolwassen vliegt vanaf de Jacobus Hoeve west naar het middengebied. Het wespennest in diepe sloot ten Oosten van de Jacobus Hoeve was nog verder uitgegraven, veel Wespen vlogen rond de opening. Dit nest is nog niet totaal

uitgegraven. Het gaat hier om de Gewone Wesp.

25 aug. 10.25 uur 1 adulte en 2 onv. exemplaren, ook roepend
bij Kleinmeer N.W.. vrij laag boven bos
10.50 uur 1 adulte ex. Kleinmeer N.W.
11.05 uur 2 onv. ex. Kleinmeer N. laag boven bos
Ondanks het bewolkte weer met veel wind toch in korte
tijd veel aktiviteit bij de Wespendienven.
De wespennest ten Z.O. van de Jacobushoeve gecontro-
leerd, er was duidelijk weer meer uitgegraven. De
hele nest was verdwenen, alleen een gedeelte van de
achterwand van de nest was nog zichtbaar.
17.00 1 ex. vliegt van nest, onder de nest 1 veer.

Maar wat is er allemaal aan vooraf gegaan?

Naar aanleiding van de eerste waarneming van een Wespendief op
15 juli zijn in het noordelijke deel een aantal horsten en
oude nesten gecontroleerd op mogelijke aanwezigheid van verse
loofhout takken (27 stuks, echter zonder succes). Daarnaast is
vanaf 15 juli regelmatig gepost vanaf de Jacobus Hoeve, dit is
een hoger gelegen gebied met een bosrand achter het woonwagen-
kamp met een goed overzicht op het noordelijke bosgebied.
Hoewel hier regelmatig is gepost op mooie zonnige dagen is het
aantal waargenomen Wespendienven toch zeer beperkt gebleven.
Dat heeft alles te maken met het stille en geheimzinnige
gedrag, maar ook het beperkt aantal voedselvluchten van de
Wespendief (Bijlsma, (1993). Ook blijkt dat deze soort alleen
bij zeer mooi weer met weinig wind boven de bossen is te zien
(Bijlsma, 1993). Door Bijlsma wordt duidelijk vermeld dat de
Wespendief een zeer moeilijke soort is, zeker als het gaat om
het vinden van het nest. Het is juist om deze reden dat er is
gezocht op grote afstand vanaf de waarnemingspost Jacobus
Hoeve. Van het beperkt aantal waargenomen Wespendienven zijn
steeds alle vliegbewegingen en richtingen nauwkeurig op kaar-
ten ingetekend. Deze methode heeft zeker in dit geval geleid
tot het snelle vinden van het nest! Een groot voordeel van
deze methode is dat het dus niet nodig is om veel percelen
systematisch af te zoeken, maar gewoon zichtwaarnemingen
verzamelen op grote afstand. Dit bespaart dus veel tijd en
energie! Het is dus gelukt na ongeveer 31,5 uur rustig waarne-
men op afstand, meestal tussen 10.30 - 13.30 uur, en dan
alleen maar bij mooi weer. Daarnaast is in juli en begin
augustus veel gezocht op bospaden en bij slootjes naar uitge-
graven wespennesten en wespenraten zonder enig resultaat.
Hoewel de zoekactie veel tijd heeft gekost, moet hierbij wel
worden opgemerkt dat we ook totaal geen ervaring hadden met
Wespendienven.

=====

Nestkontroles op aanwezigheid van loofhout

plaats	soort horst	aktiviteiten waargenomen	data
noord Douglas 1	Havik(oud)	geen loofhout op nest	26/7
noord Douglas 2	Havik(oud)	geen loofhout op nest	26/7
noord Douglas 3	Havik(oud)	geen loofhout op nest	26/7
noord Larix 4	Havik	geen loofhout op nest	26/7
zuid Grove den	Havik	geen loofhout op nest	5/8
zuid Zomereik	Havik(oud)	geen loofhout op nest	28/7
Oostelb. Heide	Havik	2-3 onv. Havik zeker 2 ex. onv. nog op de nest.	26/7
NW Grove den	Buizerd	geen loofhout op nest wel oude verkleurd eikentakken op nest	26/7
Leemskuilen	Buizerd	geen loofhout op nest	28/7
Leemskuilen zuid	oude horst	geen loofhout op nest	28/7
N. van Grootmeer	Buizerd		
Grootmeer oost	Buizerd	oude horst geen loofhout	31/7
Kleinmeer N.	6 nesten	gecontr. geen loofhout	8/8
Kleinmeer N.	10 nesten	gecont. geen loofhout	9/8

=====

WESPENDIEF

— = territorium met nest en jongen

Boomvalk

In 1995 slechts een keer waargenomen bij de vennen (Kolsters, 1996)

1996

Gebied ten oosten van de vijfsprong:

- 21 juni 1 ex. Overvliegend (maakt geen geluid).
- 24 juni 1 ex. Fel alarmerend in de regen.
- 4 juli 1 ex. Fel alarmerend in dode boom (dichtbij).
- 6 juli 2 ex. Fel alarmerend.
- 11 juli 1 ex. Alarmerend + nestvondst (poepspetters onder Grove den tot 1,5-2 mtr.).
- 12 juli 2 ex. Rondvliegend + alarmerend (2 kleine braakballen gevonden bij dode boom).
- 15 juli 2 ex. Fel alarmerend. Bij de dode boom aan de westzijde op korte afstand van de horstboom 2 kleine braakballen gevonden.
Nest gecontroleerd en 3 jongen zijn geringd door J.Wouters.
Poepspetters: max. 2,5 meter
Hoogte nest: 17.80 meter
Totale hoogte boom: 19,50 meter
Boomtype: Grove den met dikke stam en groot gedeelte van de stam zonder zijtakken.
Nest type: oud kraaiennest met daarin 1 braakbal en een kleine vogelpoot.
- 19 juli 1 ex. Adult ex. komt van richting west en vliegt geruisloos recht naar het nest, jongen roepen even en het is weer stil.
- 22 juli 1 ex. Alarmerend bij nest en 1 veer gevonden bij de dode boom oost.
- 26 juli 1 ex. Alarmerend in omgeving van het nest (westzijde), en bleef op voldoende afstand. Onder nestboom nog steeds relatief weinig poepspetters.
- 26 juli 1 ex. Jagend boven het gebied ten N.N.W. van het Kleinmeer, op ongeveer 2,5 km. afstand van het nest.
- 31 juli 1 ex. Geruisloos wegvliegend aan de noord-oost zijde.
- 1 aug. 2 ex. Alarmerend terwijl een vrouwtje Sperwer vlakbij in de lucht cirkelde. Later 1 ex. Boomvalk jagend aan de N.O. zijde van het nest-perceel.
- 5 aug. 3 ex. Vliegend ten zuid-oosten van nest-perceel 's morgens. 's avonds 1 ex. noord alarmerend.
- 7 aug. 2 ex. alarmerend en rondvliegend, waarschijnlijk onvolwassen ex. Vooral rondvliegend ten noorden en ten westen van het nest.
- 10 aug. 2 ex. alarmerend op afstand gezien zuid en oost.
- 17 aug. 1 ex. Vijfsprong noord-oost.
1 ex. Ten zuid-oosten van het Kleinmeer.
- 18 aug. 3 ex. Onvolwassen in de omgeving nestperceel.
1 ex. Onvolwassen ten noord-westen van Kleinmeer.
- 25 aug. 1 ex. Gehoord bij Kleinmeer zuid.

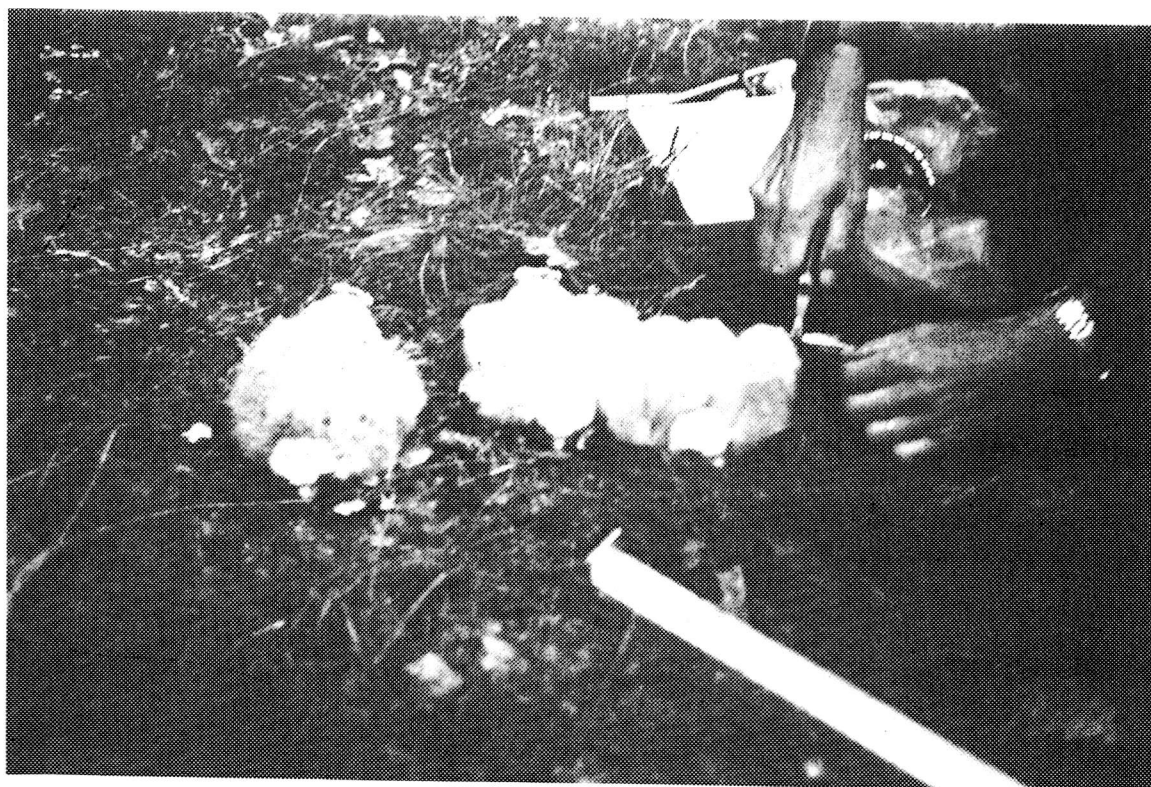
Boomvalken geringd op 15 juli 1996

ringnummer	gewicht	vleugellengte
3497917	240 gram	111 mm
3497918	250 gram	125 mm
3497919	238 gram	117 mm

Uit de waarnemingen blijkt dat dit paar Boomvalken zich vaak niet lieten zien, alleen wanneer het perceel werd betreden dan wel. Hieruit blijkt dat de beste tijd voor controles is wanneer er jongen zijn, zodat de adulte vogels vrijwel permanent voedselvluchten uitvoeren. Een exemplaar is enkele keren boven het Grootmeer waargenomen door H.Hoppenbrouwers.

De hoeveelheden poepspetters onder het nest zijn veel minder talrijk en opvallend dan bijv. bij de Buizerd, Havik en Sperwer. Ook bij voedselvluchten laat een ad. exemplaar zich soms nauwelijks zien. Het vrijwel ongemerkt komen aanvliegen vanuit noord of west, even alarmeren en het is weer stil. Op korte afstand van de nestboom staat een oude dode boom die vaak werd gebruikt in de aanvliegroute. Onder deze boom werden al vrij snel in het begin poepspetters, prooiresten en een aantal braakballen gevonden. In 1996 slechts twee keer een Boomvalk in het noordelijke deel waargenomen. Een gebiedje ten noorden van de Aardborstweg, en twee gebiedjes een ten noorden van het Grootmeer lijken geschikt te zijn voor deze soort. Deze gebiedjes in juli enkele keren bezocht zonder enig resultaat.

Ringwerk 15 juli 1996 van onvolwassen Boomvalken.

BOOMVALK

— = territorium met nest en jongen

* = incidentele waarnemingen

Torenvalk

In 1995 is alleen in het zuid-oostelijke deel een broedgeval vastgesteld in een nestkast bij een boerderij (Kolsters, 1996).

In 1996 zijn geen nesten gevonden, er is ook niet speciaal naar gezocht! Deze soort is een beperkt aantal keren waargenomen, daaruit blijkt dat er waarschijnlijk 4 paar voorkomen. Alle territoria liggen op de grens tussen bos en landbouwgebied. Opvallend is het geringe aantal waarnemingen en helemaal geen waarnemingen van onvolwassen exemplaren.

Bosrand ten noord-westen van het Kleinmeer (militaire zendmast):

1 mei	1 ex.
1 juni	1 ex.
29 juli	1 mannetje ten zuiden van de Leemskuilen.
4 aug.	1 mannetje ten zuiden van de zendmasten.
8 aug.	1 mannetje vanaf zendmasten tot aan de Jacobus hoeve. Werd een keer aangevallen door een vrouwtje Sperwer.
17 aug.	1 mannetje Jacobushoeve.
18 aug.	1 mannetje Jacobushoeve noord.

Bosrand ten zuiden van het kleinmeer:

30 maart	1 ex.
17 april	1 ex.
21 april	1 ex.
27 juni	1 ex.
22 juli	1 mannetje

Bosrand ten oosten van het Grootmeer:

13 april	2 ex. boven bosrand.
8 aug.	1 mannetje ten zuiden van Grootmeer.

Bosrand Halve Mijl zuid-oost:

12 april	1 ex.
20 april	1 ex.
21 april	1 ex.
20 juni	1 ex.
1 aug.	1 ex. oost van Luizevenneke.
5 aug.	2 ex. zuiden van Moerkot ven.

TORENVALK

— = territorium zonder nest of jongen

Bruine kiekendief

In 1995 is deze soort slechts een keer waargenomen bij de vennen (Kolsters, 1996).

1996

Kleinmeer:

Op 7 april werd 1 vrouwtje waargenomen ten zuiden van het Klein Meer, vliegend richting zuid.

Grootmeer:

Daarnaast is de soort in 1996 enkele keren waargenomen door W.Deeben.

14 april 1 vrouwtje

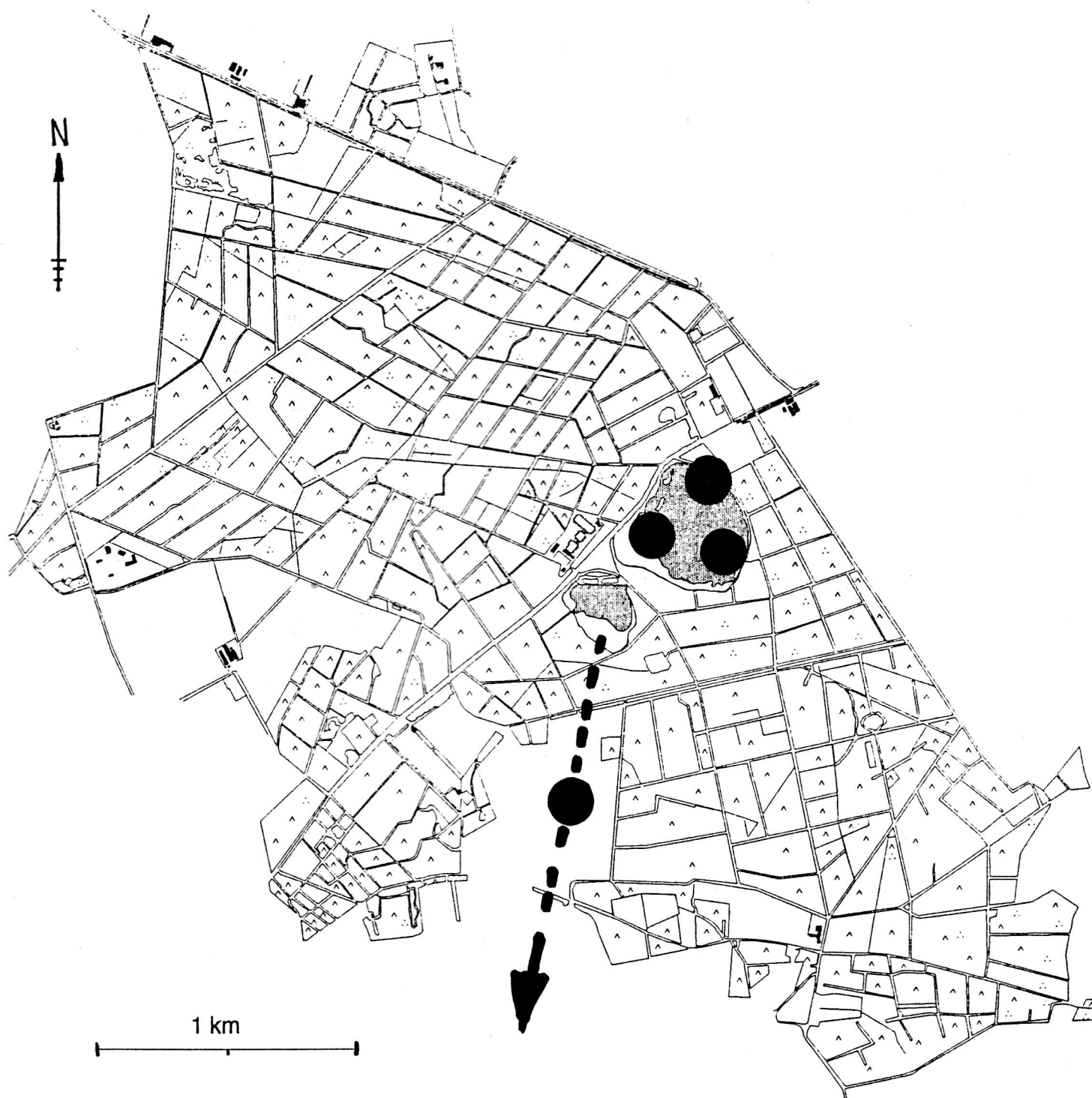
21 april 1 vrouwtje

9 augustus 1 mannetje aan de westoever van het Grootmeer.

We moeten er vanuit gaan dat het hier om doortrekkers gaat.

BRUINE KIEKENDIEF

● = waarnemingen

Rode Wouw

In 1996 slechts 1 waarneming bekend van 26 januari 1 ex. Oerle vliegend richting zuid (Heine van Maar).

Bosuil

1995 1 broedpaar vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996

Door ons zijn geen systematische tellingen in februari verricht. Alleen op basis van losse waarnemingen en vondsten van veren en braakballen zou het aantal ongeveer 12-14 paar moeten zijn. De meeste lokaties zijn bij toeval ontdekt omdat deze percelen werden gecontroleerd op de aanwezigheid van Sperwers. Wel is in 1996 door de Vogelwerkgroep IVN Veldhoven-Vessem in dit gebied geïnventariseerd in het kader van Bosuilenonderzoek in de Kempen (Wouters, 1996).

Militaire zendmasten oost:
25 juni 1 ex. roepend

Militaire zendmasten noord:
27 juni 1 ex. roepend

Grootmeer oost:
28 juni 1 ex. roepend

Kleinmeer west:
1 juli Onder een Douglas met horst ca. 12 grote veren en div. kleine veren van een Bosuil gevonden met vlees resten aan de schacht. De schedel niet gevonden. Het betreft hier waarschijnlijk een prooirest of een exemplaar wat uit de nest is gevallen (of verwijderd)?

Kleinmeer zuid:
27 juni 2 veren gevonden.
16 juli 1 ex. vliegend langs bosrand.

Vijfsprong noord-west:
16 juli 1 ex. jagend langs de bosrand.

1996 vondsten van veren en braakballen:

- 25 mei 3 veren ten westen van het Kleinmeer
- 27 juni 2 veren ten westen van het Kleinmeer.
In 1995 is hier een dood exemplaar gevonden (Kolsters, 1996).

- 20 juni 2 veren aangetroffen ten Z.O. van het Grootmeer
- 30 juni 1 veer en div. braakballen ten N. van Grootmeer
- 1 juli 1 veer ten N. van Grootmeer
- 23 mei div. braakballen + veer ten N. van de vijfsprong
mogelijk nestlokatie.
- 17 juni div. braakballen ten O. van Moerkotven oost
- 24 juni 2 kleine veren ten N.O. van Moerkotven
- 23 juli 7 mooie veren en div. braakballen ter hoogte van
Ministerlaan (Sperwerperceel oost).
- 31 juli 2 grote veren en veel braakballen aan de zuid-zijde
van de Aardborst. Kleine wildakker met uitkijktoren.
In dit perceel lag ook een gedeelte van een vleugel
van een Bosuil. Veren waren nog herkenbaar maar
waren al erg oud, daarom materiaal niet verzameld.
- 26 juli 1 oude grote veer gevonden vlak bij de meest ooste-
lijke horst in Havik Douglasperceel noord.
- 5 aug. div. braakballen gevonden ten zuiden van Sperwer-
perceel Ministerlaan.
- 5 aug. 1 veer gevonden ten Z.O. van Grootmeer (Sperwerper-
ceel)

Randgebied:

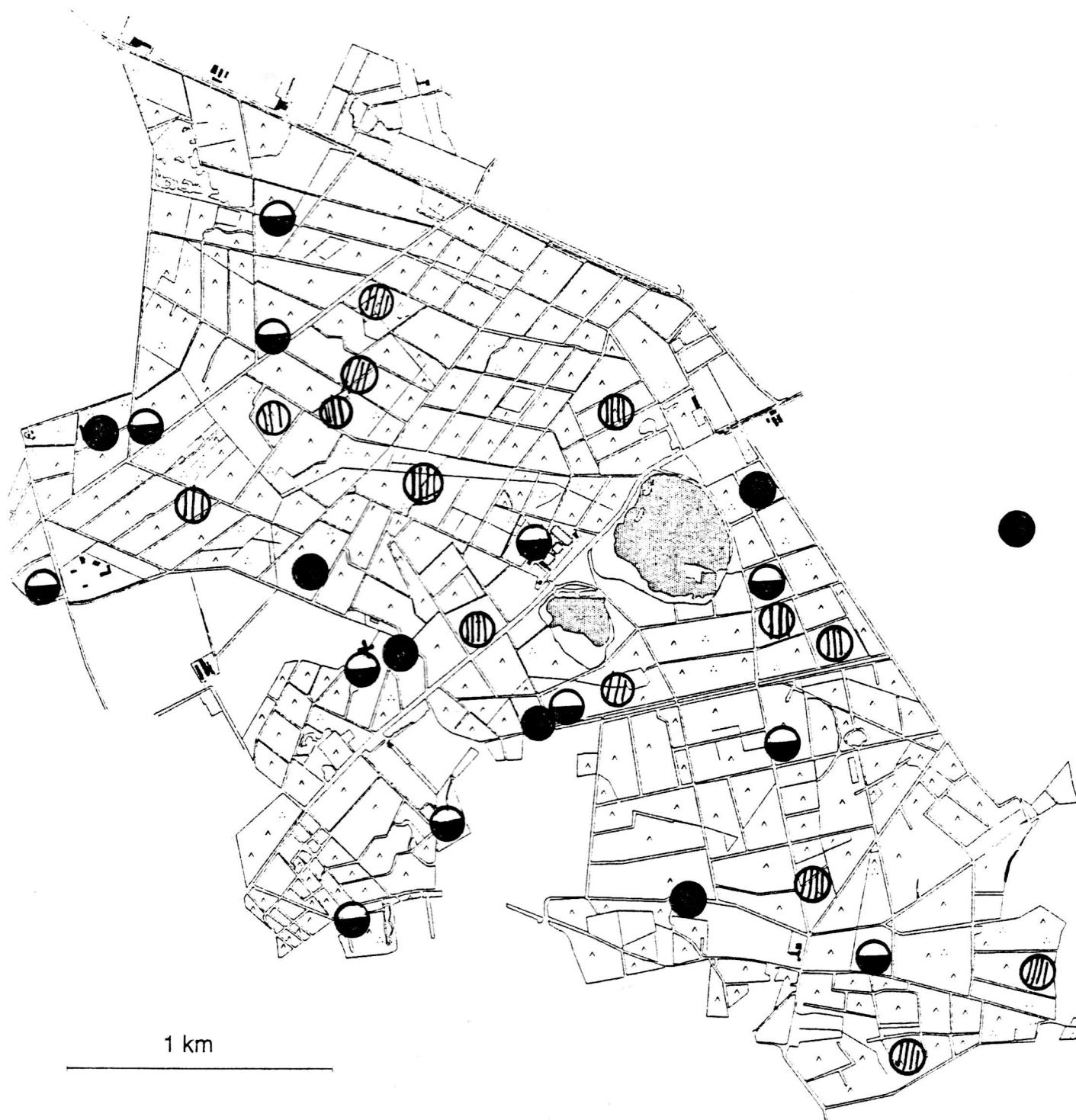
- In 1996 in een nestkast aan de westzijde (Roestenberg)
1 paar met 3 jongen (med. Agnes de Kok).

Als we de verspreiding van de Bosuil op de kaart vergelijken met de verspreiding van de Ransuil, dan zien we dat bij de lokaties van Bosuilen er geen Ransuilen voorkomen, met uitzondering van het paar Ransuilen Leemskuilen Z.O.. Ook op andere plaatsen in de Kempen is dit geconstateerd, het lijkt erop dat de Bosuil een duidelijk concurrent is, wat zeker ten koste gaat van het aantal paren Ransuil (med. P.Wouters).

Ook blijkt dat vondsten van braakballen en vooral veren van Bosuilen interessant zijn als aanvullende informatie op de verspreiding van de soort in een bosgebied.

BOSUIL

- ◐ = territoria Bosuileninventarisatie VWG. de Kempen n=12
- = territoria van waargenomen of roepende exemplaren
- ◑ = vondsten van veren en/of braakballen

Ransuil

1995 1 broedpaar vastgesteld (Kolsters, 1996)

1996

Totaal zijn 5 broedparen vastgesteld door het tellen van roepende jonge vogels. Bij 1 territorium is alleen 1 veer gevonden, van deze lokatie is het niet bekend of er jongen zijn geweest. De telling van onvolwassen vogels was vrij laat in het seizoen, daardoor zijn zeer waarschijnlijk alleen zwervende solitaire exemplaren gehoord. Daarom zal het totaal aantal broedparen waarschijnlijk niet hoger als 5-6 zijn.

Leemskuilen oost:

28 juni 3 onv. ex. roepend

Leemskuilen zuid:

28 juni 1 onv. ex. roepend

Kreijelt zuid-west:

28 juni 1 onv. ex. roepend

Grootmeer noord:

28 juni 1 onv. ex. roepend

Vijfsprong noord-oost:

28 juni 3 onv. ex. roepend

Vijfsprong oost:

28 juni 1 onv. ex. roepend

Moerkotven west:

28 juni 2 onv. ex. roepend

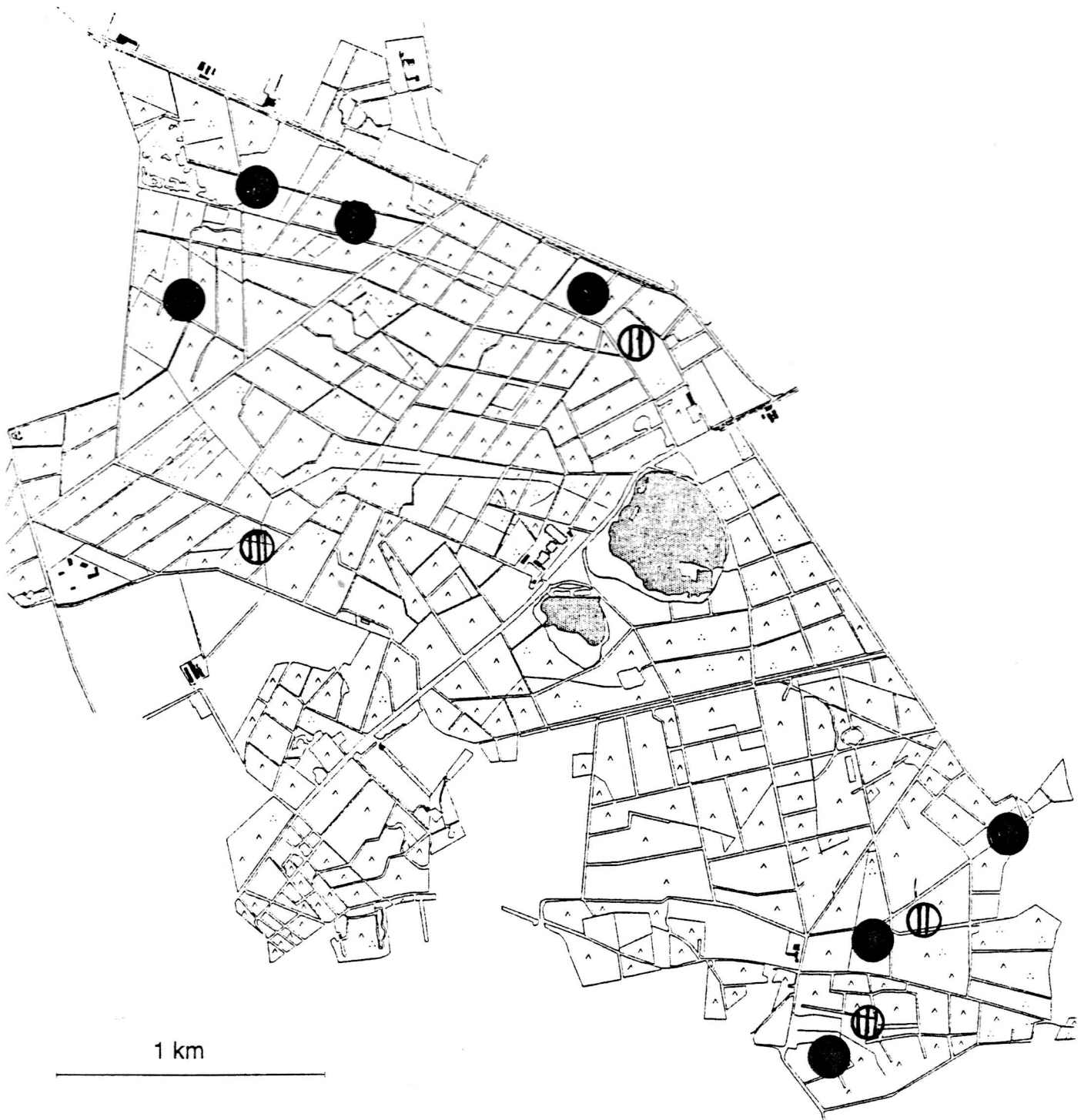
Overige vondsten:

- Ten N. van de vijfsprong 23 mei braakballen.
- Ten N. van Grootmeer oude nest met div. braakballen.
- Ten O. van de vijfsprong veel braakballen.
- Ten N. van Moerkotven div. braakballen.
- Ten Z.O. van de vijfsprong 2 veren.
- Ten Z.O. van de zendmasten 1 veer gevonden.

RANSUIL

● = territoria waar onvolwassen exemplaren zijn gehoord

⊙ = vondsten van veren en braakballen

Steenuil

Hoewel dit een broedvogel is van het randgebied, wordt deze toch in dit onderzoek meegenomen. In voorgaande jaren zijn enkele paren aan de noord-oostzijde (boerderijen) van het bosgebied vastgesteld door leden van de Vogelwerkgroep IVN Veldhoven-Vessem (1991).

Kreijel:

1 paar 1991 en 1994

Sportpark Wintelre:

1 paar 1991 en 1994

Papegaaiencentrum Oerle:

1991, 1995 en 1996 1 paar oostzijde

Halve Mijl zuid-oost:

1996 1 paar Z.O. randgebied boerderij Smolders

STEENUIL

● = territoria

HET BROEDSUCCES VAN DE ROOFVOGELS IN 1995 EN 1996.

Helaas kan het broedsucces van 1995 en 1996 niet zonder meer met elkaar worden vergeleken omdat het gebied in 1996 meer is bezocht, en er is in 1996 meer aandacht besteed aan de uilen. Als we gegevens van 1995 en 1996 met elkaar vergelijken dan blijkt dat er een groter broedresultaat is bij de Havik, maar ook in 1996 is 1 broedsel door onbekende oorzaak verloren gegaan. Het paartje Haviken in de Oostelbeerse Heide ten noor-oosten van ons werkgebied is in 1995 en 1996 wel succesvol geweest.

Ook zijn er in 1996 meer broedgevallen vastgesteld van Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Ransuil en Bosuil. In 1996 werden ook Wespendif en Boomvalk als broedvogel vastgesteld.

SOORT	TERRITORIA 1995	SUKSESVOL 1995	TERRITORIA 1996	SUCCESVOL 1996
Havik	2	0	2	1
Sperwer	3	3	5	4
Buizerd	4	2	7	3
Wespendif	0	0	1	1
Boomvalk	0	0	1	1
Torenvalk	1	1	4	?
Ransuil	nvt	nvt	5-6	5-6
Bosuil	nvt	nvt	12-14	?

bron 1995: Onderzoek roofvogels Buikheide 1995
(Kolsters,1996).

Vergelijking resultaten Buikheide-Halve Mijl met andere bosgebieden in de Kempen.

Het is moeilijk om een vergelijking te maken tussen diverse bosgebieden omdat er altijd verschillen zijn in grootte en bostypen, variatie in landschap en verschillen in voedselaanbod. De laatste jaren zijn in de Kempen ook een aantal andere bosgebieden op roofvogels onderzocht:

- Boswachterij de Kempen (R. Vogel, 1995)
- Oirschotse Heide (J. van Diermen, 1991)
- Boswachterij Leenderbos (R. Bijlsma, 1991)

Als we de resultaten van een aantal soorten vergelijken met die van de Buikheide-Halve Mijl dan is het opvallend dat in alle gebieden relatief weinig Wespddieven en Boomvalken voorkomen, ondanks de grote verschillen in oppervlakte van de gebieden. Ook de lage aantallen territoria van Haviken is opvallend. Andere opvallende verschillen zijn niet direct verklaarbaar. Hoewel het bosgebied Buikheide-Halve Mijl een klein bosgebied is, zijn de aantallen gevonden soorten en territoria redelijk t.o.v. de andere bosgebieden.

Gebied	Buikheide Halve Mijl	Bosw. de Kempen+ Cartierheide	Oirschotse Heide	Boswachterij Leenderbos
Jaar	1996	1995	1991	1991
Oppervlak	550 ha.	1.089 ha.	1.764 ha.	2.318 ha.
Soort	N	N	N	N
Wespddief	1	1	2	3
Havik	2	3	3	10
Sperwer	5	9	10	14
Buizerd	7	10	8	16
Torenvalk	4	7	12	11
Boomvalk	1	1	2	2
N. is het aantal territoria				

Bron Oirschotse Heide: Ministerie van Defensie (1991)
 Bron Boswachterij de Kempen + Cartierheide: R. Vogel (1995)
 Bron Boswachterij Leenderbos: R. Bijlsma (1991)

3.2 NESTONDERZOEK

De hoogte van de horsten werd steeds gemeten m.b.v. een stok op afstand. In de praktijk is echter gebleken dat hierdoor een afwijking van 1-2 meter mogelijk is. Later is daarom tijdens horst controles steeds gemeten met een lang gemarkeerd touw hetgeen uiteraard zeer nauwkeurig is. Met name bij Sperwernes-ten was het niet altijd mogelijk de totale hoogte van de boom te meten. Pas later is ook de totale hoogte van de horstbomen gemeten. Het is overigens niet altijd mogelijk de totale hoogte van bomen te meten in een dichte bebossing.

soort	boomsoort	hoogte horst	hoogte boom
Wespendief noord	Douglas	15,5 meter	20,5 meter
Havik noord	Larix	14 meter	?
Havik zuid	Grove den	11,5 meter	?
Sperwer Min.laan	Douglas	10 meter	16
Sperwer Kl.M. N.W.	Douglas	5,5 meter	?
Sperwer Vijfspring ZO	Douglas	9 meter	?
Sperwer Vijfsprong N.	Cors. den	8 meter	?
Buizerd Leemskuilen	Grove den	11 meter	?
Buizerd N.W. Kl.Meer	Grove den	14,25 meter	16,25 meter
Buizerd N. Grootmeer	Grove den	14 meter	?
Boomvalk vijfsprong	Grove den	17,80 mtr.	19,50 mtr.

Boomkeuze 1995 (Kolsters, 1996):

soort	boomsoort	
Havik noord	Douglas	
Havik noord	Douglas	oud
Havik noord	Douglas	oud
Havik zuid	Zomereik	oud
Havik zuid	Grove den	oud
Havik zuid-oost	Grove den	oud
Buizerd	Grove den	
Buizerd	Grove den	
Buizerd	Grove den	
Buizerd	Grove den	
Sperwer	Douglas	
Sperwer	Douglas	
Sperwer	Douglas	

3.3 SPORENONDERZOEK

Tijdens het veldwerk in 1996 is veel aandacht besteed aan diverse sporen van roofvogels zoals:

- nesten en pluissjes
- prooi-resten van Havik, Sperwer, Buizerd, Boomvalk
- ruiveren en borstveren van roofvogels
- braakballen
- dode roofvogels
- uitwerpselen van roofvogels

Het verzamelen en intekenen van deze sporen is erg belangrijk als aanvullende informatie op waarnemingen en nestvondsten van roofvogels. Zo kunnen ruiveren van Havik en Sperwer worden gebruikt voor de soort bepaling, leeftijd, aanwezigheid, en voor nader onderzoek om aan te tonen dat in de gevonden territoria inderdaad verschillende paren broeden. Het patroon op de ruiveren is voor elk individu verschillend.

Aan de hand van de ruiveren kan bij vervolg onderzoek bepaald worden of een territorium steeds door het zelfde paar (vaak alleen bij de vrouwtjes) bezet wordt. Een groot verloop in broedvogels kan duiden op vervolging.

3.3.1 PROOIRESTEN

In 1996 zijn alle gevonden prooi-resten tijdens het veldwerk steeds op kaart ingetekend en genummerd voor de periode 7 april tm 2 september 1996 (n= 234).

De kans bestaat dat prooien per ongeluk dubbel worden geteld, daarom werden de prooi-resten (veren) in de Havik percelen direct bedekt met wat gras en mos om dubbel-tellingen te voorkomen! Het totaalbeeld geeft slechts een minimum aantal omdat meestal slechts een gedeelte van alle prooien wordt gevonden. Grote opvallende prooien als een Houtduif worden meer en sneller gevonden dan de kleine prooien. Verder is de bodembedekking in de nestpercelen en omgeving van invloed op de trefkans voor het vinden van prooien. Prooien van Havik en Sperwer in Douglas en Fijnspar percelen met een kale bodem zijn eenvoudig te vinden. Maar bij horsten van Buizerd en Havik in bossen van Grove den, met een bodembedekking van Pijpestrootje, Bochtige smele, Varens en Braam, is de trefkans veel kleiner. Ook blijkt uit veldwerk dat er Sperwerpercelen zijn met een nest, waar je relatief weinig prooien vindt. Als we naar de resultaten kijken in een periode van ruim 5 maanden is het aantal verschillende soorten prooien opvallend hoog. Meest voorkomende soorten waren Houtduif (106), Vlaamse gaai (14), Konijn (13), Opmerkelijk laag is het aantal gevonden postduiven (6), dit waren allemaal jonge duiven met een leeftijd van maximaal 1 jaar. Opvallende soorten zijn verder: Kramsvogel, Gele kwikstaart, Grote bonte specht, Groene specht, Patrijs, Kauw, Eekhoorn en Bunzing. Hieronder volgt een globaal overzicht per soort.

Havik: Opvallend veel Houtduiven, enkele Postduiven, verder soorten als Vlaamse gaai, Grote bonte specht, Fazant, Konijn en Bunzing.

Sperwer: Veel verschillende kleine zangvogelsoorten en Houtduiven. Een opvallende prooi was 1 exemplaar vleermuis (Laatvlieger) vlak bij een Sperwernest gevonden samen met een aantal kleine Sperwer braakballen. Hoewel je nooit helemaal zeker kunt zijn of deze Laatvlieger een echte prooi van de Sperwer was lijken de omstandigheden waarin deze is gevonden wel betrouwbaar.

Buizerd: Diverse Houtduiven, Vlaamse gaaien, Ekster, Kauw, Zwarte kraai, Zangvogel spec., Konijn, Muis spec. en Mol.

Boomvalk: Boerenzwaluwen, Grote bonte specht, Roodborst, Ringmus, Pimpelmees, Gele kwikstaart en Vink.

Wespendief: Veel wespenraten gevonden die deels van de Gewone wesp zijn, verder ook een exemplaar Bruine kikker.

Op de volgende pagina volgt een overzicht met soorten en aantallen gevonden prooi-resten 1996 en de aantallen welke in dit zelfde gebied zijn gevonden in 1995 (Kolsters, 1996).

PROOIRESTEN 1995 en 1996

Totaal aantal prooiRESTEN is 234 exemplaren.

Soort	aantal 1996	1995
Ekster	1	-
Vlaamse gaai	14	1
Kauw	7	-
Kraaiachtige	5	-
Grote bonte specht	7	4
Groene specht	1	-
Boerenwaluw	4	1
Zwaluw spec.	1	-
Merel	4	3
Spreeuw	6	2
Gekraagde roodstaart	1	1
Koolmees	4	3
Pimpelmees	3	7
Zwartkop/Tuinfluiter	0	4
Fitis/Tjiftjaf	0	1
Geelgors	0	1
Rietgors	0	1
Sijs	0	1
Witte kwikstaart	0	1
Gele kwikstaart	1	-
Roodborst	4	3
Groenling	1	2
Heggemus	1	1
Huismus	3	-
Ringmus	2	-
Mus spec.	0	6
Vink	3	5
Kramsvogel	1	-
Zanglijster	4	1
Turkse tortel	3	-
Holenduif	0	2
Houtduif	106	8
Postduif	6	4
Sierduif	1	-
Duif spec.	0	1
Patrijs	1	-
Fazant	7	1
zangvogel spec.	12	-
Konijn	13	8
Mol	2	-
Eekhoorn	4	1
Bunzing	1	-
Rosse woelmuis	1	-
Woelmuis spec.	3	-
Bruine kikker	1	-
Laatvlieger	1	-
Larven Gewone wesp	div.	-

3.3.2 ROOFVOGELVEREN

Tijdens het veldwerk werden alle aangetroffen veren van roofvogels en uilen verzameld. Ook in 1995 zijn veel roofvogelveren tijdens het veldwerk verzameld. Op de roofvogelveren is bij sommige soorten een duidelijk patroon zichtbaar dat individueel herkenbaar is, het is vergelijkbaar met onze vingerafdrukken. Het is de bedoeling om deze veren steeds te controleren op de vlekkenpatronen zodat kan worden vastgesteld of het steeds dezelfde vogels zijn (Havik en Sperwer), die op een bepaalde plaats broeden van jaar tot jaar.

Verzamelde veren in 1996:

Wespendief Kleinmeer Noord

Havik zuid
Havik noord
Havik Ministerlaan oost
Havik Ministerlaan
Havik Ministerlaan zuid
Havik Leemskuilen
Havik Leemskuilen zuid
Havik Kleinmeer N.W. (in Sperwer perceel)
Havik Heuvelsven oost
Havik zendmasten Z.O.

Sperwer waterpompstation
Sperwer ZZO Groot Meer
Sperwer vijfsprong
Sperwer Vijfsprong Z.O.
Sperwer Leemskuilen zuid
Sperwer Ministerlaan
Sperwer Ministerlaan oost
Sperwer Z. van Kleinmeer

Buizerd grafheuvels noord
Buizerd NW
Buizerd Heuvelsven
Buizerd Heuvelsven oost
Buizerd Grootmeer oost
Buizerd Grootmeer zuid
Buizerd ten zuiden van Kleinmeer
Buizerd zendmasten ZO
Buizerd zendmasten oost
Buizerd Kleinmeer zuid
Buizerd Vijfsprong N.W.
Buizerd Ministerlaan
Buizerd N. Grootmeer

Boomvalk Vijfsprong oost

Bosuil waterpompstation
Bosuil vijfsprong
Bosuil ten zuiden van Kleinmeer
Bosuil Ministerlaan

Bosuil Ministerlaan oost
 Bosuil Jacobushoeve
 Bosuil perceel Havik noord
 Bosuil bij wildakker met uitkijktoren Aardborst
 Bosuil Z.O. van Grootmeer

Ransuil Vijfsprong zuid-oost
 Ransuil Z.O. van zendmasten

Daarnaast zijn veren verzameld van div. prooien.

Borstveren en overige veren:

Tijdens horst controles is steeds de directe omgeving afgezocht naar rui-veren. Met name van de Havik zijn veel borstveren gevonden, vooral van de zuidelijke Havik. Alle borstveren werden verzameld, vooral in juli werden ook buiten de horst percelen op verschillende plaatsen borstveren gevonden. Het vinden van de gestreepte borstveren is interessant omdat hiermee de leeftijd van de vogels kan worden bepaald. Daarnaast is het ook belangrijk als bewijs dat de soort nog actief is in een bepaald gebied. Duidelijke tekeningen van Havik-borstveren worden gegeven door Forsman (1993) en Bijlsma (1993). Uit het veldwerk blijkt dat de verzamelde borstveren van volwassen vrouwtjes Sperwers en volwassen Haviken veel op elkaar lijken.

Vondsten van veren in 1996

soort	grote veren	borstveren	overige
Wespendief	-	7	2
Havik noord	6	11	1
Havik zuid	9	7	12
Sperwer vijfsprong N.O.	6	8	2
Sperwer vijfsprong Z.O.	7	1	5
Sperwer Ministerlaan	12	11	3
Sperwer W.O.B.	10	1	4
Sperwer Heuvelsven	-	9	-
Sperwer Kleinmeer zuid	1	1	2
Sperwer Grootmeer Z.O.	13	5	7
Sperwer Leemskuilen	3	-	-
Buizerd	16	1	11
Boomvalk	-	-	3

3.3.3 BRAAKBALLEN

De meeste braakballen zijn gevonden in de buurt van nesten of van bewoonde territoria.

Buizerd Groot Meer N.
Buizerd perceel Heuvelsven
Buizerd Leemskuilen
Buizerd Klein Meer N.W.
Buizerd Ministerlaan

Sperwer vijfsprong
Sperwer Ministerlaan

Bosuil vijfsprong noord
Bosuil perceel Heuvelsven
Bosuil perceel west van sportpark Wintelre
Bosuil Ministerlaan
Bosuil Ministerlaan oost
Bosuil Aardborst zuid (wildakker met uitkijktoren)
Bosuil perceel ten Z. van Sperwerperceel Ministerlaan

Ransuil noord
Ransuil vijfsprong
Ransuil grafheuvels
Ransuil perceel west van sportpark Wintelre

Havik zuid

Boomvalk vijfsprong

Inhoud braakballen:

Braakballen verzameld op 25 juni en globaal onderzocht (zonder binoculair) door Wim Deeben. Nadeel van deze methode is dat voedsel dat is opgenomen door de prooien mogelijk ook nog zichtbaar wordt terug gevonden in de braakballen (maagwandjes).

1. Havik zuid (N= 10)

Vogelsnavel (1,5 cm)
Vogelnagels
Maagwandje
kleine kiezelsteentjes
chitine pantsers van kevers verschillende vormen
vogelveren (verschillende maten (moeilijk te determineren)
vogelpoot (wrs. lijster spec.)
fragment van een klein zoogdier
ring van een Postduif (ringnr. 2275123 NL 95)
ring (geen originele vogelring)
zaden (verschillende)
Vlieg spec.
Konijnenhaar
Muizenhaar
vogelbotjes (klein)
stokje (2 cm. lengte)
naalden van een grove den
gras spec. (verschillende lengten)
besje (geel van kleur)

2. Buizerd Leemskuilen (N= 15)

Konijnenhaar
Muizenhaar
Mollenhaar
Mollenkaken
Mollennagels
Mollenschouderblad
vogelveren (verschillende maten moeilijk te determineren)
veertje Vlaamse gaai
vogelnagel
vogelpootje
kaakje Woelmuis spec. (plooi kiezen)
Maagwandje
Chitine panster (kleine kever)
naalden van Grove den
naalden van een Spar spec.
blad van een loofboom of struik
kleine kiezelsteentjes

3.3.4 GEVONDEN DODE ROOFVOGELS

Tijdens het onderzoek in 1996 zijn geen aanwijzingen gevonden die wijzen op een niet-natuurlijke dood of op roofvogelvervolg in het gebied Buikheide-Halve Mijl.

Havik:

In 1995 zijn 4 eieren uit een Havikhorst (noord) verdwenen, en het Havikenpaar zuid is in 1995 om onverklaarbare redenen niet tot broeden gekomen (Kolsters, 1996)! Er werden in dat jaar ook geen onvolwassen exemplaren waargenomen.

In 1996 ging het weer fout met de noorlijke Havik; op 17 mei werd een legsel van 3 eieren koud en verlaten aangetroffen; mogelijk dat een van de vogels is verdwenen, of gestopt is met broeden waardoor het legsel is mislukt.

Buizerd:

Op 15 juni werd ten zuiden van de Leemskuilen een dode Buizerd aangetroffen samen met een dode Eekhoorn en een hagelpatroon. Het exemplaar was al geruime tijd dood. Schedel en vleugels waren nog goed herkenbaar. Ook hiervoor is geen oorzaak bekend; materiaal is verzameld maar kon niet meer worden opgestuurd voor nader onderzoek.

Op 27 juni werd 1 onvolwassen ex. dood op het nest aangetroffen, overige ex. waren uitgevlogen. Boven het bos 1 ex. ad. alarmerend. De boom en het nest vertoonde geen sporen van beschadigingen. Het dode exemplaar was heel gaaf dus is hier waarschijnlijk sprake van een natuurlijk dood.

Sperwer:

Er zijn geen dode Sperwers aangetroffen. In het gebied Molenvelden (ten zuiden van Halve Mijl) is wel een dode Sperwer gevonden in 1996. De doodsoorzaak is niet bekend maar dit exemplaar is mogelijk ten prooi gevallen aan een Havik, of als aas door een Buizerd verzameld.

Bosuil:

Ten westen van het Kleinmeer bij de voormalige Jacobushoeve werd op 1 juli een dode Bosuil gevonden onder een boom met daarin een horst. Een groot aantal grote veren is verzameld, er bleken nog vleesresten aan de schacht van de veren te zitten. Het kan hier dus gaan om een prooirest van een Havik of een exemplaar wat uit een nest is gevallen. Er werden geen kop of overige botjes gevonden.

Op 31 juli werd ten zuiden van de Aardborst in een dicht Reuzenzilverspar perceel een gedeelte van een vleugel (oud) gevonden, en twee verse rui-veren.

Fusie afstanden

Het is in de praktijk soms niet mogelijk om territoria te onderscheiden op grond van alleen losse waarnemingen. Het is belangrijk om te weten hoe groot de afstand tussen twee waarnemingen of concentraties van waarnemingen moet zijn om aan te kunnen nemen dat het om een of meer territoria gaat. Deze afstand is per soort verschillend en is afhankelijk van o.a. mobiliteit, territoriumgrootte en habitat. Onder de fusieafstand wordt daarom in de handleiding van SOVON en CBS het aantal meters opgegeven op basis waarvan waarnemingen kunnen worden samengenomen of niet (SOVON Handleiding 1996).

	datumgrenzen	fusieafstand
Wespendief	20 mei - 10 aug.	1000 mtr.
Wespendief	15 juni - 10 aug.	2000 mtr.
Havik	1 febr. - 15 juli	1000 mtr.
Havik	1 april - 15 juli	2000 mtr.
Sperwer	20 maart - 15 juli	500 mtr.
Sperwer	10 april - 15 juli	1000 mtr.
Buizerd	1 maart - 10 juli	1000 mtr.
Buizerd	20 april - 10 juli	2000 mtr.
Torenvalk	1 maart - 10 juli	500 mtr.
Torenvalk	10 april - 10 juli	1000 mtr.
Boomvalk	1 mei - 15 sept.	1000 mtr.
Boomvalk	15 mei - 15 sept.	2000 mtr.
Steenuil	1 febr. - 10 juli	500 mtr.
Bosuil	1 jan. - 10 juli	500 mtr.
Ransuil	20 febr. - 20 juli	500 mtr.
Ransuil	15 maart - 20 juli	1000 mtr.

3.4 OVERIGE BROEDVOGELS

Alle waarnemingen zijn verzameld op veldkaarten en overgezet op soort totaalkaarten, daarna zijn alle soorten volgens de richtlijnen van de S.O.V.O.N. Handleiding uitgewerkt. Voor het onderzoek in 1996 zijn alleen gegevens verzameld van een beperkt aantal kensoorten als broedvogel.

Geelgors

broedvogel

1995 15 broedparen vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 alleen in zuidelijke deel ongeveer 13-16 paar

Boomleeuwerik

broedvogel

1995 5 broedparen vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 1 paar ten zuiden van Kleinmeer (regelmatig gehoord),

17 maart 1 ex.

30 maart 1 ex.

7 april 1 ex.

13 april 1 ex.

20 april 1 ex.

28 april 1 ex.

1 paar (mogelijk) ten Z.W. van de vijfsprong

7 april 1 ex.

16 april 1 ex.

17 mei 1 ex.

1 ex. 21 april 1 ex. N.W. Klein Meer (zendmasten)

1 ex. op 2 juni ten OZO. van Heuvelsven

Zomertortel

1995 12 broedparen vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 broedvogel 5-6 paar

Zwarte specht

broedvogel

1995 aantal broedparen > 2 (Kolsters, 1996).

1996 waarschijnlijk 4 mogelijk 5 broedpaar

3 paar zuidelijk deel

2 paar noordelijk deel

Groene specht

broedvogel

1995 aantal broedparen > 2 (Kolsters, 1996).

1996 waarschijnlijk 5-7 broedparen

Kleine bonte specht

1995 1 broedpaar vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 slechts 1 waarneming van 18 aug. bij het W.O.B. terrein.

Grote bonte specht

broedvogel

1996 Gedeelte zuid: ongeveer 7 paar en Noord: 7 paar.

Fluiter

1995 1 broedpaar vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 Slechts 1 waarneming van 15 juni gebied noord-west.
Op deze lokatie is enkele jaren geleden ook een Fluiter
gehoord (H.Hoppenbrouwers).

Nachtzwaluw

1995 Geen broedvogel

1996 In het gebied zijn in 1996 twee keer avondcontroles met
cassetterecorder uitgevoerd. Er werden geen roepende exempla-
ren gehoord.

Goudhaantje

broedvogel

1996 Alleen tijdens het controleren van Douglas percelen
gehoord.

- 3 zangposten op 27 mei N. van de vijfsprong
- 5 zangposten op 27 mei ten O. van de vijfsprong
- 2 zangposten op 2 juni ten W. van Klein Meer
- 1 zangpost op 2 juni ten N.W. van Klein Meer
- 1 zangpost op 2 juni ten NW. van Groot Meer
- 2 zangposten op 15 juni ten WNW. van Klein Meer
- 3 zangposten op 15 juni ten NW. van Klein Meer

Vuurgoudhaantje

1995 3 broedparen vastgesteld (Kolsters, 1996).

In 1996 soort niet geteld.

Koekoek

broedvogel

1996 Groot Meer zuid: 1 territorium
13 april, 21 april, 28 april, 14 mei, 27 mei steeds
1 ex. waargenomen.
30 mei 1 ex. Z.W. van de vijfsprong
2 juni 1 ex. W. Klein Meer
2 juni 1 ex. N.W. Klein Meer
15 juni 1 ex. Leemskuilen oost
15 juni 1 ex. N.W. Groot Meer

Goudfazant

Deze vreemde soort werd op 16 april 1996 waargenomen ten
noord-westen van de vijfsprong. Waarschijnlijk is deze bij de
zuidelijk gelegen boerderij ontsnapt.

3.4.1 BROEDVOGELS GROOT- EN KLEIN MEER

Roerdomp

1995 1 broedpaar (Kolsters, 1996)

1996 Slechts een keer gehoord door H.Hoppenbrouwers en een keer door G.Sanders, ondanks de vele bezoeken door ons niet gehoord.

Waterral

broedvogel Grootmeer en Kleinmeer

13 januari 1996 1 paar Grootmeer (W.Deeben). In het voorjaar nog een keer roepend gehoord aan de zuid-oost zijde van het Kleinmeer.

Kleine Karekiet

broedvogel Groot en Kleinmeer

Sprinkhaanrietzanger

1995 1 broedpaar vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 1 waarneming Kleinmeer

Fuut

broedvogel Grootmeer

1996 3 paar

Dodaars

1995 1 broedpaar (Kolsters, 1996)..

1996 broedvogel Kleinmeer en Grootmeer

Tafeleend

1995 2 broedparen vastgesteld (Kolsters, 1996).

Wilde eend broedvogel Grootmeer en Kleinmeer

Nijlgans 1996 27 mei en op 1 juni 1 ex. op het Groot Meer

Meerkoet broedvogel Groot en Klein Meer

Waterhoen broedvogel Groot en Klein Meer

Rietgors broedvogel Groot en Klein Meer

3.4.2 BROEDVOGELS RANDGEBIED

Tijdens het veldwerk is gebleken dat op de landbouwgebieden die direct grenzen aan het bosgebied Buikheide-Halve Mijl, dat ook een aantal belangrijke soorten voorkomen.

Bosuil

broedpaar 1996 ten zuid-oosten van Groot Meer (Roestenberg)

Gele kwikstaart

1996 1 paar, Molenvelden ten Z. van Moerkotven op 7 juli

Roodborsttapuit

1996 1 ex. Molenvelden ten Z. van Moerkotven op 7 juli

Grasmus

1996 1 ex. zingend Molenvelden ten Z.O. van Moerkotven op
7 juli

Patrijs

broedvogel

1995 1 broedpaar vastgesteld (Kolsters, 1996).

1996 1 paar zuiden van Klein Meer

1-2 paar zuiden van Halve Mijl

Op 7 aug. werd nog 1 paar met 5 kleine jongen waargenomen (Paddevenweg).

Kievit

broevogel

1996 ten zuiden van het Kleinmeer

ten noord-westen van het Grootmeer

ten noord-noord-oosten van het Grootmeer

zuidelijke gebied (Postelse Wijer) meerdere paren

enkele paren N.W.

enkele paren Z.W.

enkele paren Z.O. (Luizevenneke)

Wulp

broedvogel

1996 2-3 paar.

1996 14 april 2 ex. noord-oost

13 juni 3 ex. en 2 onv. ex. noord-oost

14 april 2 ex. noord-west

15 juni 1 ex. noord-oost

21 april 3 ex. ten zuiden van Kleinmeer

24 april 1 ex. ten zuiden van het Kleinmeer

6 juni 2 ex. Moerkotven

regelmatig waargenomen in het zuidelijke deel t.h.v.

Halve Mijl Z.W. en Moerkotven (1 paar mogelijk

2 paar)

Grutto

1996 14 april 2 ex. noord-west

24 maart 1 ex. ten zuiden van het Kleinmeer

Scholekster

broedvogel

1996 13 april 2 ex. noord-oost (rand Oostelbeerse Heide)

13 juni 1 ex. noord-oost

15 juni 1 ex. noord-west

regelmatig 2 ex. Postelse Wijer (Moerkotven Z.)

6 juni 2 ad. en 1 onv. ex. Moerkotven zuid

13 april 1 ex. Groot Meer

Belangrijke randgebieden:

- noord-west Molenbroek Spekdonken: weidevogelgebied met zeer belangrijke soorten als Wulp, Grutto, Patrijs, Scholekster, Kievit.

- noord-oost weilandgebied rand met de Oostelbeersche Heide Wulp, Scholekster en Kievit.

- zuid landbouwgebied de Postelse Wijer en Hagewijer Wulp, Patrijs, Scholekster, Kievit, Veldleeuwerik,

Overige fauna

Zoogdieren:

- Konijn
- Haas
- Bunzing
- Eekhoorn
- Egel
- Ree
- Vos ten zuiden van Kleinmeer
ten zuiden van de Leemskuilen
- Dwergvleermuis
- Laatvlieger

Reptielen:

- Levendbarende hagedis

Insecten:

- Viervleklibelle: in juli op verschillende plaatsen gezien
Buikheide noord.
- Calopterix splendens
Deze libel werd op 15 juni waargenomen op het eind van de
Ministerweg kruising Aardborstweg midden tussen de naaldbos-
sen!
- Platbuiklibelle 19 juli div. noord

Amfibieën:

- Pad
- Bruine kikker

SAMENVATTING

In 1996 is het bosgebied Buikheide-Halve Mijl onderzocht op de aanwezigheid van roofvogels en uilen. Hiervoor is het gebied regelmatig bezocht en is veel informatie verzameld in de vorm van territoria, prooi-resten, veren en braakballen. Ook zijn gegevens verzameld van een beperkt aantal broedvogels als kensoorten, en broedvogels van de randgebieden.

Voor een aantal soorten is een onderscheid gemaakt tussen het vaststellen van alleen een territorium, en een broed-territorium met vondsten van nesten met eieren en jongen. Dit onderscheid is bewust gemaakt omdat in een aantal territoria geen nesten zijn gevonden, maar het aannemelijk is dat er toch 1 paar roofvogels heeft gezeten. In een aantal gevallen zoals bij de Buizerd en Sperwer, kunnen dit paren zijn geweest die alleen territoriaal gedrag vertoonden en dus niet tot eileg zijn overgegaan.

=====

RESULTATEN BOSGEBIED BUIKHEIDE - HALVE MIJL 1996

SOORT	AANTAL TERRITORIA	AANTAL NESTEN	AANTAL SUCCESVOL	AANTAL MISLUKT	BROEDSUCCES ONBEKEND
Havik	2	2	1	1	0
Sperwer	5	4	4	0	1
Buizerd	7	3	3	?	4
Wespendief	1	1	1	0	0
Boomvalk	1	1	1	0	0
Torenvalk	4	0	?	?	4
Ransuil	5-6	0	5-6	?	1
Bosuil	12-14	0	?	?	12-14

=====

De overig belangrijke broedvogel kensoorten zijn: Boomleeuwerik, Geelgors, Zwarte specht, Groene specht, Grote bonte specht, Zomertortel, Koekoek, Kleine karekiet, Dodaars, Fuut, Sprinkhaanrietzanger en Waterral.

Overige belangrijke soorten van de randgebieden zijn: Wulp, Grutto, Scholekster, Kievit, Patrijs, Gele kwikstaart, Roodborsttapuit, Grasmus, Veldleeuwerik, Havik, Bosuil en Steenuil.

Er is tijdens het onderzoek in dit bosgebied geen enkel bewijs gevonden wat zou kunnen duiden op roofvogelvervolgning.

In het gebied komen diverse soorten roofvogels en overige soorten als broedvogel voor. We kunnen daarom stellen dat het gebied Buikheide-Halve Mijl een waardevol en afwisselend bosgebied is dat aansluit op een aantal andere belangrijke gebieden zoals de Straatsche- en Oirschotse heide en de Spekdonken.

LITERATUUR

- Bijlsma, R.G., 1992. De broedvogels van het Leenderbos en omgeving in 1991. SOVON rapport 1992/01. SON, Beek-Ubbergen.
- Bijlsma, R.G., 1993. Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. m.m.v. A.M.Blomert, W.v.Manen, M.Quist. Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland. ISBN 9060973488.
- Bijlsma, R.G., 1996. Ringers van roofvogels I en II. In: De Takkeling jrg.4 nr.2 pp.44-46. Werkgroep Roofvogels Nederland.
- Brown, R., J. Ferguson, M. Lawrence, D. Lees, 1987. Vogel-sporen. Determineergids voor sporen, veren, braakballen, schedels andere tekens van Europese vogels. Tirion.
- Forsman, D., 1993. Roofvogels van Noordwest-Europa. Determinatie van roofvogels: soort, leeftijd en geslacht.
- Kolsters, J., 1996. Roofvogels van de Buikheide in 1995. In: De Blauwe Klauwier jrg. 22, nummer 1, pp. 6-15. Vogelwerkgroep de Kempen.
- Ministerie van Defensie, 1991. Avifauna van de Oirschotse Heide. Ministerie van Defensie - Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen - Directie Zuid-West Nederland. Witteveen+Bos Raad-gevende Ingenieurs Deventer.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland & Centraal Bureau voor de Statistiek, 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (BMP).
- Vogel, R.L., 1995. Broedvogels van de Boswachterij Eersel/De Kempen en de Cartierheide in 1995. SOVON-rapport 1995/08. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Vogelwerkgroep IVN Veldhoven-Vessem, 1991. De Steenuil rond Veldhoven Vessem. Verslag van het eerste onderzoeksjaar 1991. (met aanvullingen 1994).
- Wouters, P., 1996. Broedvogelonderzoek van de Bosuil in 1996 in de Brabantse Kempen. Vogelwerkgroep de Kempen. (in voorbereiding).